

โครงการแปล 40 ฮะดีษ ลำดับที่ 2

مكتبة

الحنيفية

รวม 40 ฮะดีษ
พร้อมคำอธิบายสั้น ๆ
เข้าใจง่าย
นำไปใช้ได้จริง

40 ฮะดีษ

ว่าด้วยเรื่อง

การทำดี ต่อบิดามารดา

โดย

รอมฎอน พวงผกา

40 ฮะดีษ การทำความดีต่อบิดามารดา

แปล รวบรวม และเรียบเรียงโดย

รอมฎอน พวงผกา

بسم الله الرحمن الرحيم

คำนำ

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله.

การสรรเสริญเป็นสิทธิของอัลลอฮ์ ตะอาลา พระผู้เป็นเจ้าแห่งสากลโลก ผู้ทรงสร้างทุกสรรพสิ่ง ผู้ทรงยิ่งใหญ่ ผู้ทรงปรีชาญาณ ผู้ทรงเกรียงไกร เราขอสรรเสริญต่อพระองค์ เราขอความช่วยเหลือต่อพระองค์ เราขอภัยโทษบาปต่าง ๆ เราขอความคุ้มครองจากพระองค์ให้พ้นจากสิ่งชั่วร้ายทุกชนิด ผู้ใดที่อัลลอฮ์ให้เขาอยู่บนทางนำที่เที่ยงตรง ก็ไม่มีผู้ใดทำให้เขาหลงออกจากทางตรงได้ และผู้ใดที่อัลลอฮ์ทรงให้เขาหลงจากทางตรงก็ไม่มีใครสามารถนำทางเขาได้ ฉันขอปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ถูกสักการะนอกจากอัลลอฮ์องค์เดียว ไม่มีการตั้งภาคีต่อพระองค์ และฉันขอปฏิญาณว่ามุฮัมมัดนั้นคือบ่าวและศาสนทูตของพระองค์

การทำความดีต่อบิดามารดานั้น ถือเป็นการงานที่สำคัญมาก ๆ ในอัลอิสลาม สำคัญในลำดับต้นๆ ต่อจากการให้สิทธิต่ออัลลอฮ์เลยก็ว่าได้ มีหลายอายะฮ์ที่อัลลอฮ์กำชับเตือนผู้ศรัทธาและอะดีซมากมายที่ท่านนะบี ﷺ กล่าวถึงสิทธิอันยิ่งใหญ่ของบิดามารดาและโทษอันรุนแรงของผู้ที่เนรคุณต่อบิดามารดา ทำให้ข้าพเจ้าฉุกคิดและมีความต้องการที่จะแปลอะดีซเหล่านั้นเพื่อให้ผู้คนทั่วไปที่ไม่มีโอกาสในการได้รับข้อมูลในลักษณะนี้ จะได้แลเห็นความสำคัญในการทำดีต่อบิดามารดา ที่มีตัวบทมากมายได้สั่งใช้เอาไว้ พร้อมกันนั้นข้าพเจ้าได้แลเห็นพฤติกรรมการเนรคุณต่อบิดามารดาที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างมากมายหลายรูปแบบ ซึ่งเป็นเรื่องน่าเศร้าใจในพฤติกรรมเหล่านั้น ข้าพเจ้าจึงอยากรนำเสนอให้สังคมมุสลิมได้เห็นถึงความสำคัญในการทำความดีต่อบิดามารดาและผลเสียในการเนรคุณต่อบิดามารดา

อัลฮัมดุลิลลาฮ์ ที่พระองค์ทรงทำให้หนังสือเล่มนี้เสร็จสิ้นด้วยกับความรู้อันน้อยนิดของข้าพเจ้า ซึ่งตั้งใจที่จะนำเสนอสะดีย์ที่เกี่ยวกับการทำดีต่อบิดามารดา ซึ่งข้าพเจ้าได้นำเนื้อหาจากตำราต่างๆ และคำอธิบายจากบรรดาอุละมาอ์มากมาย เพื่อให้เกิดความรู้แก่ผู้อ่านผู้ศึกษาให้ได้มากที่สุด

สุดท้ายนี้อยากบอกว่าหนังสือเล่มนี้หลีกเลี่ยงไม่ได้จากความผิดพลาดอันเป็นปกติวิสัยของมนุษย์ หากมีสิ่งใดผิดพลาดข้าพเจ้าขอน้อมรับไว้ทุกประการและแก้ไขต่อไป

ขอให้อัลลอฮ์ทรงทำให้งานชิ้นนี้เป็นประโยชน์ต่อพี่น้องมุสลิมทั้งหลาย ขอพระองค์ทรงตอบแทนความดีงามแก่บิดามารดาของข้าพเจ้า ตลอดจนบรรดาครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนข้าพเจ้าตลอดเรื่อยมาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน...อามีน ยาร็อบบัลอะละมีน

รอมฎอน พวงผกา

โรงเรียนอนุรักษ์มรดกอิสลาม

การทำความดีต่อบิดามารดา
คือหนึ่งในการงานที่ประเสริฐที่สุด

สะดือที่ 1

มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ มัสอูด เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า :

سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ؟ قَالَ: الصَّلَاةُ عَلَى وَفْتِهَا قَالَ: ثُمَّ أَيٌّ؟
 قَالَ: ثُمَّ بِرُ الْوَالِدَيْنِ. قَالَ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. قَالَ: حَدَّثَنِي بِهِنَّ، وَلَوْ اسْتَرْزَنْتُهُ لَزَادَنِي

“ฉันได้ถามท่านเราะซูล ﷺ ว่า : การงานใดที่อัลลอฮ์ทรงรักมาก? ท่านเราะซูลตอบว่า : การละหมาดตรงเวลา ฉันถามอีกว่า : จากนั้นการงานใดอีก? ท่านเราะซูลตอบว่า : การทำความดีต่อบิดามารดา ฉันถามอีกว่า : จากนั้นการงานใดอีก? ท่านตอบว่า : การต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์” อับดุลลอฮ์ อิบน์ มัสอูด ได้กล่าวว่า : ท่านเราะซูล ﷺ ได้บอกกับฉันและหากฉันได้ถามอีก ท่านก็จะเพิ่มให้ฉันอีก”¹

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีฮีย์ ได้อธิบายว่า : และคำของท่านนะบี ﷺ ที่ว่า: “แล้วสิ่งใดต่อมา?” ท่านตอบว่า: “การทำดีต่อบิดามารดา” ท่านนะบี ﷺ ได้ให้ การทำดีต่อบิดามารดามาก่อนการญิฮาด เพราะการญิฮาดโดยหลักแล้วเป็นฟัรฎูกิฟายะฮ์² ดังนั้นการทำดีต่อบิดามารดาและการเชื่อฟังท่านทั้งสองจึงมาก่อนการออกญิฮาด เพราะว่าการทำดีต่อบิดามารดาเป็นฟัรฎูอันที่จำเป็นสำหรับทุกคน ส่วนการญิฮาดนั้น เป็นการทำงานที่มีผลบุญสำหรับแต่ละบุคคล และเป็นฟัรฎูกิฟายะฮ์ของประชาชาติ ยกเว้นในสามกรณีที่มีมันจะกลายเป็น ฟัรฎูอัน (หน้าที่ส่วนบุคคล) คือ: เมื่อศัตรูบุกเข้าโจมตีเมืองของมุสลิม และเมื่อบุคคลนั้นได้ยืนอยู่ในแนวรบแล้ว และเมื่ออิหม่ามได้เรียกเขาออกไปต่อสู้โดยเฉพาะ ฉะนั้นในสามกรณีนี้ การญิฮาดจะกลายเป็นหน้าที่ส่วนบุคคลที่จำเป็นต้องทำ แต่ในกรณีอื่นๆญิฮาดถือเป็นซุนนะฮ์ ส่วนการทำดีต่อบิดามารดานั้น เป็นหน้าที่ที่จำเป็นในทุกสภาพ ไม่ว่าจะเมื่อใดก็ตาม ด้วยเหตุนี้เองท่านนะบี ﷺ จึงให้การทำดีต่อบิดามารดามาก่อนการญิฮาด³

¹ อัลบุคอรี : (5970) มุสลิม : (85) อัตติรมิซีย : (1898) อัลบุคอรี , อัลอะดะบ อัลมุฟรอต : (1)

² ซึ่งหากมีบางคนทำแล้วก็เพียงพอสำหรับส่วนรวม ไม่จำเป็นสำหรับทุกคน

³ อรรอญีฮีย์ , มินอะตุลมุลกีลญะลีล ชัรห์เศาะเฮียะห์มุฮัมหมัดอับนุฮิสมะอิล, เล่มที่ : 10 , หน้าที่ : 635

บิดามารดาคือบุคคลที่เราต้องทำความดีให้มากที่สุด

สะดีย์ที่ 2

มีรายงานจากอะบีฮุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า :

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ أَحَقُّ النَّاسِ بِحُسْنِ صَحَابَتِي؟
 قَالَ: أُمُّكَ قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أُمُّكَ قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: ثُمَّ أَبُوكَ

“ชายคนหนึ่ง (คือ มุอาวิยะฮ์ อิบน์ ฮัยดะฮ์) ได้มาหาท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ และกล่าวว่า : โอ้ท่านเราะซูลุลลอฮ์ บุคคลใดที่มีสิทธิ์ที่ฉันจะต้องทำความดีมากที่สุด? ท่านเราะซูลตอบว่า : มารดาของท่าน ชายคนนั้นถามต่อว่า : ต่อมาคือใคร? ท่านเราะซูลตอบว่า : มารดาของท่าน ชายคนนั้นถามต่อว่า : ต่อมาคือใคร? ท่านเราะซูลตอบว่า : มารดาของท่าน ชายคนนั้นถามต่อว่า : ต่อมาคือใคร? ท่านเราะซูลตอบว่า : บิดาของท่าน”⁴

อิบนุ สะอฺฎร์ เราะฮิมะฮฺลุลลอฮ์ ได้อธิบายว่า : อิบนุบะฏฏอล กล่าวหาว่า : สำหรับมารดาแล้วควรจะต้องได้รับการทำความดีมากกว่าผู้เป็นบิดาถึงสามเท่า เป็นเพราะว่าแม่ยากลำบากในการตั้งครรภ์ หลังจากนั้นก็ลำบากในการคลอด และการให้นม ความเหนื่อยยากเหล่านี้มีเพียงมารดาผู้เดียวเท่านั้นที่ต้องแบกรับ ส่วนบิดานั้นมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูเท่านั้น ในเรื่องนี้ได้มีการชี้แนะจากอายะฮ์อัลกุรอานที่ว่า “โดยที่มารดาของเขาได้อุ้มครรภ์เขาอย่างอ่อนเพลียครั้งแล้วครั้งเล่า รวมทั้งการหย่านมของเขาในระยะเวลาสองปี...” และอิบนุ สะอฺฎร์ ได้บันทึกอีกว่า : อียาฏ กล่าวหาว่า : อุละมาฮ์ส่วนมากมีทัศนะว่า การทำความดีต่อมารดานั้น มีความประเสริฐมากกว่าการทำความดีต่อบิดา⁵

อันนะวะวียฺ เราะฮิมะฮฺลุลลอฮ์ ได้อธิบายว่า : สะดีย์นี้ส่งเสริมให้ทำความดีต่อบรรดาญาติใกล้ชิด และความจริงมารดาคือบุคคลที่มีสิทธิ์ในการทำความดีมากที่สุดในสะดีย์ดังกล่าว ต่อจากนั้นก็เป็บิดา ต่อจากนั้นก็ญาติใกล้ชิดตามลำดับ นักวิชาการได้กล่าวว่า และสาเหตุที่กล่าวถึงมารดาก่อนหลายครั้ง เพราะมารดาต้องเหน็ดเหนื่อยในการตั้งครรภ์ ต้องลำบาก ต้องคอยปกป้องดูแล ต้องได้รับความทุกข์ยากในช่วงตั้งครรภ์ ต่อจากนั้นก็คลอด ต่อจากนั้นก็ให้นม ต่อจากนั้นก็สอนสิ่งต่าง ๆ คอยปกป้องดูแล รักษาในยามลูกป่วย และสิ่งอื่นๆ จากนี้⁶

⁴อัลบุคอรี : (5971) มุสลิม : (2548) อะหมัด : (8326) , อัลบุคอรี , อัลอะดับ อัลมุฟรอต , เลขสะดีย์ : (5)

⁵ อิบนุสะอฺฎร์ , ฟิตฮุลบารีย์ บิรฺฮ์เศาะเฮียหฺบุคอรี , دارฏอโยบะฮ์ , รียาฎ , ฮ.ศ. 1426-ค.ศ.2005 , เล่มที่ : (13) , หน้าที่ : (494).

⁶ อันนะวะวียฺ , ซุรฺฮ์เศาะเฮียหฺมุสลิม , دارุลกุตุบอัลอิลมียะฮ์ , เบรุต , พิมพ์ครั้งที่ 1 , ฮ.ศ.1415-ค.ศ.1995 , เล่มที่ : (16) หน้าที่ : (83)

สะดีย์ที่ 3

มีรายงานจากอะบี สุรอยเราะฮ์ เราะฆิยัลลอฮ์อันฮุ เล่าว่า :

قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ أَبْرُّ؟ قَالَ: «أُمُّكَ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أُمُّكَ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «أَبُوكَ». قَالَ: ثُمَّ مَنْ؟ قَالَ: «الْأَدْنَى فَلَا دُنَى»

“พวกเขาได้ถามว่า : โอ้ท่านเราะซูลลอฮ์ บุคคลใดที่ต้องทำความดีมากที่สุด? ท่านเราะซูลตอบว่า : มารดาของท่าน เขาได้ถามต่อว่า : ต่อมาคือใคร ? ท่านเราะซูลตอบว่า : มารดาของท่าน เขาได้ถามต่อว่า : ต่อมาคือใคร ? ท่านเราะซูลตอบว่า : บิดาของท่าน เขาได้ถามต่อว่า : ต่อมาคือใคร? ท่านเราะซูลตอบว่า : ญาติใกล้ชิด ญาติใกล้ชิด”⁷

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีฮีย์ ได้อธิบายว่า : ในสะดีย์นี้กล่าวถึงความประเสริฐของมารดา และความจริงแล้วสิทธิของมารดานั้นมาก่อนสิทธิของบิดา และสิทธิของมารดาจะมีมากกว่าสิทธิของบิดาถึงสามเท่า ด้วยกับสิ่งที่มารดาต้องดูแลลูก สิ่งที่มารดาต้องเผชิญจากการตั้งครรภ์ หลังจากนั้นก็คลอด หลังจากนั้นก็ให้นม หลังจากนั้นก็อบรมเลี้ยงดูและการดูแลเอาใจใส่ ส่วนบิดามีสิทธิในการอบรมเลี้ยงดูและความเป็นบิดา และการดูแลค่าใช้จ่ายแก่ลูกและมารดาของลูก

บางคนได้กล่าวว่า: สิทธิของบิดายิ่งใหญ่กว่า

แต่ที่ถูกต้องคือ: ความจริงแล้วสิทธิของมารดานั้นยิ่งใหญ่มากกว่า ดังที่ระบุในสะดีย์นี้ และมารดานั้นคือบุคคลที่มีสิทธิที่สุดที่จะต้องอยู่ร่วมกับนางอย่างดีที่สุด⁸

⁷มุสลิม : (2548) อิบุนุมายะฮ์ : (3658) อะหมัด : (9081) อัลบุคอรี , อัลอะดะบ อัลมุฟรอต , เลขสะดีย์ : (3)

⁸ อรรอญีฮีย์ , เตาฟีฟุรรอบบิลมุนอิม บิซุรเราะฮ์เศาะเฮียะหฺอิมามมุสลิม , เล่มที่ : (7) , หน้าที่ : (276)

ฮะดีษที่ 4

มีรายงานจากอัลมิกดาม อิบน์ มะอ์ดีกะริบ ว่า ความจริงแล้วท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า :

إِنَّ اللَّهَ يُوصِيكُمْ بِأُمَّهَاتِكُمْ ثَلَاثًا، إِنَّ اللَّهَ يُوصِيكُمْ بِآبَائِكُمْ، إِنَّ اللَّهَ يُوصِيكُمْ بِالْأَقْرَبِ
فَالْأَقْرَبِ

“ความจริงอัลลอฮ์ได้สั่งเสียพวกท่าน (ให้ทำความดี) ต่อบรรดามารดาของพวกท่าน 3 ครั้ง ความจริงอัลลอฮ์ได้สั่งเสียพวกท่าน (ให้ทำความดี) ต่อบรรดาบิดาของพวกท่าน 1 ครั้ง ความจริงอัลลอฮ์ได้สั่งเสียพวกท่าน (ให้ทำความดี) ต่อบรรดาญาติใกล้ชิด ญาติใกล้ชิด”⁹

ชัยค์ซินดี ได้อธิบายว่า : “ความจริงอัลลอฮ์ได้สั่งเสียพวกท่าน (ให้ทำความดี) ต่อบรรดามารดาของพวกท่าน ...) ท่านได้กล่าวเน้นย้ำถึงมารดา เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนถึงสิทธิของนางที่มากมาย เพราะมารดาต้องเหน็ดเหนื่อยมากกว่าบิดา หรือเพื่อเน้นย้ำให้ตระหนักในการปฏิบัติสิทธิของนาง เนื่องจากความอ่อนแอและอ่อนล้าของนาง”¹⁰

⁹ อิบน์มาญะฮ์ : (3661) อะหมัด : (17187)

¹⁰ อัลซินดี , ฮาซียะฮ์มุสนัดอัลอิหมามอะหมัด อิบน์ ฮัมบัล , เล่มที่ : (10) หน้า : (137)

ไม่แอบอ้างคนอื่น
ว่าเป็นบิดามารดา

สะดือที่ 5

มีรายงานจากอะบีซุรร์เราะหฺฏัลลอฮฺอันฮุ ได้เล่าว่า : ฉันได้ยินท่านเราะซูลุลลอฮฺ ﷺ ได้กล่าวว่า :

لَيْسَ مِنْ رَجُلٍ ادَّعى لِغَيْرِ أَبِيهِ وَهُوَ يَعْلَمُهُ إِلَّا كَفَرَ، وَمَنْ ادَّعى قَوْمًا لَيْسَ لَهُ فِيهِمْ فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

“ไม่มีคนใดที่อ้างตนว่าคนอื่นเป็นบิดาของเขา (แทนบิดาที่แท้จริงของตน) ทั้งที่เขาารู้อยู่แก่ใจในเรื่องนั้น นอกจากเขาได้กระทำการกุฟร์ (กุฟร์เล็กหรือบาปใหญ่) แล้ว และผู้ใดอ้างตนเป็นพวกของกลุ่มชนที่ตนไม่ได้เป็นหนึ่งในหมู่พวกเขา ก็จงเตรียมที่นั่งของเขาไว้ในไฟนรกเถิด”¹¹

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีฮียฺ ได้อธิบายว่า : ในสะดือบทนี้ มีคำเตือนอย่างรุนแรงต่อผู้ที่อ้างตนว่าคนอื่นคือบิดาของเขา คือ แอบอ้างเชื้อสายที่ไม่ใช่ของตนเอง

และการอ้างเชื้อสายไปยังผู้อื่นว่าเป็นบิดานั้น เป็นความเสียหายร้ายแรง ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องญาติที่ห้ามสมรส (มะฮฺรอม) การดื่มหมรัวม การเกี่ยวดองทางการแต่งงาน การรับมรดก และเรื่องอื่นๆอีกจากนี้ เช่น การมีสิทธิได้รับสิ่งต่างๆ ที่ผู้ซึ่งอ้างตนว่าเป็นลูกของคนอื่นไม่มีสิทธิจะได้รับ และการได้เห็นหรือรู้เกี่ยวกับหญิงที่เป็นมะฮฺรอม ซึ่งแท้จริงแล้วไม่อนุญาตให้เขาเห็นหรือรับรู้เกี่ยวกับพวกนางได้¹²

¹¹ อัลบุคอรี : (3508) มุสลิม : (61)

¹² อรรอญีฮียฺ , เตาฟีกรอบบิลมุโนม บิซรัหฺเศาะเฮียะห์อิมามมุสลิม , เล่มที่ : (1) , หน้าที่ : (150-151)

การทำความดีต่อบิดามารดา มาก่อนการญิฮาด

สะดือที่ 6

มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ อัมร์ เล่าว่า :

قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجَاهِدُ ؟ قَالَ : لَكَ أَبَوَانِ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، قَالَ : فَفِيهِمَا فَجَاهِدْ

“ชายคนหนึ่งได้มาถามท่านนะบี ﷺ ว่า : ฉันจะออกต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์ได้ไหม ? ท่านนะบี ได้ถามว่า : บิดามารดาของท่านยังมีชีวิตอยู่ไหม ? เขาได้ตอบว่า : มีครับ ท่านนะบี ได้กล่าวกับเขาว่า : ไปปรนนิบัติกับท่านทั้งสองให้ดีที่สุด”¹³

อันนะวะรียี เราะฮิมะฮุลลอฮ์ ได้กล่าวว่า : สะดือบทนี้เป็นหลักฐานต่อสิ่งที่บรรดานักวิชาการได้กล่าวว่า ไม่อนุญาตให้ออกไปญิฮาดนอกจากจะได้รับการอนุญาตจากบิดามารดาที่เป็นมุสลิมเสียก่อน หรือ คนใดคนหนึ่งที่เป็นมุสลิมจะอนุญาต แต่หากว่าทั้งสองเป็นผู้ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การอนุญาตจากทั้งสองก็ไม่ใช่ว่าจะเงื่อนไขตามทัศนะของอิหม่ามชาฟีอียีและผู้ที่เห็นด้วย ¹⁴

มุฮัมหมัด อิบน์ ชะอีด รอสลาน ได้กล่าวว่า : สิ่งที่ได้รับจากสะดือบทนี้ก็คือ การทำความดีต่อบิดามารดานั้นบางครั้งมีความประเสริฐกว่าการญิฮาดดังที่ท่านนะบีได้กล่าวไว้¹⁵

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีซีย ได้อธิบายประโยคที่ว่า “ไปปรนนิบัติกับท่านทั้งสองให้ดีที่สุด” หมายความว่า หากเขามีพ่อแม่ที่ยังมีชีวิตอยู่ ก็จงพยายามอย่างเต็มที่ในการทำดีต่อท่านทั้งสองและตอบแทนบุญคุณของท่าน เพราะการกระทำนั้นเทียบได้กับการออกต่อสู้ศัตรูในหนทางของอัลลอฮ์ และเมื่อการออกญิฮาดซึ่งเป็นการงานที่มีคุณค่าสูงสุดในอิสลาม ยังต้องได้รับอนุญาตจากบิดามารดาก่อน ดังนั้นการเดินทางไปในกิจการอื่นๆ เช่น การค้า การเยียมเยียน หรือเรื่องอื่นๆ ยิ่งจำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากบิดามารดามากกว่าอีก เช่นเดียวกันกับการเดินทางเพื่อแสวงหาความรู้สมควรอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ต้องการออกศึกษาหาความรู้ที่จะขออนุญาตจากบิดามารดา เพราะบางครั้งบิดามารดาต้องการให้ลูกอยู่รับใช้หรือดูแลท่านในบางเรื่อง จึงไม่ควรเดินทางออกไปโดยไม่ได้รับอนุญาต และนี่คือส่วนหนึ่งในการทำความดีต่อท่านทั้งสอง แต่ว่าในยุคปัจจุบันนี้ ปรากฏว่ามีความอกตัญญูอย่างมากมาย หลายคนไม่ใส่ใจต่อบิดามารดาของตน ไปไหนมาไหน เดินทางไปโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกหรือความต้องการของบิดามารดา

¹³ อัลบุคอรี : (5972) มุสลิม : (2549) อะบูดาูด : (2529) นะซาอียี : (3103) ตีรมีซียี : (1671) อะหมัด : (6544) , อัลบุคอรี , อัลอะดับ อัลมุฟรอต , เลขสะดือ : (20)

¹⁴ อันนะวะรียี , ชัรห์เศาะเฮียหฺมุสลิม , เล่มที่ : (16) หน้า : (84)

¹⁵ มุฮัมหมัด อิบน์ ชะอีด รอสลาน , ชัรห์อะดับอัลมุฟรอต , เล่มที่ 1 , หน้า 147

ดังนั้น ไม่สมควรสำหรับผู้แสวงหาความรู้ในการออกเดินทางเพื่อศึกษาหาความรู้ โดยไม่ขออนุญาตจากบิดามารดาและทำให้ทั้งสองพอใจ โดยเฉพาะหากท่านยังต้องการความช่วยเหลือจากลูก แต่ถ้าบิดามารดาไม่ต้องการเขาแล้ว เช่น มีพี่น้องคนอื่นดูแลบิดามารดาแทนได้ ก็ควรทำให้บิดามารดาพอใจต่อการเดินทางนั้นก่อน¹⁶

สะดิษที่ 7

มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ อัมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า :

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُبَايِعُهُ عَلَى الْهَجْرَةِ، وَتَرَكَ أَبَوَيْهِ يَبْكِيَانِ، فَقَالَ: ارْجِعْ إِلَيْهِمَا، وَأَضْحِكُهُمَا كَمَا أَبْكَيْتَهُمَا

“ชายคนหนึ่งได้มาหาท่านนะบีย ﷺ โดยได้ให้สัตยาบันกับท่านนะบียในการที่จะอพยพ แต่เขาได้ปล่อยให้บิดามารดาของเขาร้องไห้ ดังนั้นท่านนะบียจึงกล่าวว่า : จงกลับไปหาบิดามารดา และทำให้ท่านทั้งสองหัวเราะ เหมือนที่ท่านทำให้ท่านทั้งสองร้องไห้”¹⁷

ชัยค์ชัยด์ อัลมัดคอลลีย์ ได้อธิบายว่า : สะดิษบทนี้แสดงให้เห็นถึงความเอ็นดูและความสงสารของบิดาที่มีต่อลูก ไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง และความจริงแล้วบิดามารดานั้นโดยธรรมชาติแล้วจะเป็นห่วงลูกอยู่เสมอกลัวว่าลูกจะประสบสิ่งชั่วร้ายหรืออันตรายใดๆ และเมื่อเกิดสิ่งไม่ดีแก่ลูก ชีวิตของพวกเขาทั้งจะได้รับความสุขใจไปด้วย นี่คือธรรมชาติของมนุษย์ ยิ่งไปกว่านั้นแม้แต่สัตว์เดรัจฉานก็มีความอาทรต่อลูกของมันเช่นกัน

ชัยค์ชัยด์ อัลมัดคอลลีย์ ยังได้อธิบายอีกว่า : ดังที่ปรากฏในสะดิษบทนี้ มีการเน้นย้ำถึงการทำความดีต่อบิดามารดา โดยไม่ควรผิดผ่อนหรือชะลอการทำหน้าที่ของตนต่อสิทธิของบิดามารดา

และในสะดิษนี้ยังแสดงให้เห็นว่า ความจริงการทำดีต่อบิดามารดานั้นประเสริฐยิ่งกว่าการออกกฐิน และมีความสำคัญในลำดับขั้นของบทบัญญัติที่เหนือกว่าการทำกฐินในหนทางของอัลลอฮ์ และเหนือกว่าการอิจเราะห์อีกด้วย¹⁸

¹⁶ อรรถุณียี , มินอะตุลมูลกิลญะลิล ชัรห์เศาะเฮียะห์มุฮัมหมัดอับนุฮิสมะอิล, เล่มที่ : (10) , หน้าที่ : (639-640)

¹⁷ อะบูดาอูด : (2528) อัลบุคอรี , อัลอะดะบ อัลมุฟรอต , เลขสะดิษ : (13)

¹⁸ ชัยด์ อิบน์ ฮาดี อัลมัดคอลลีย์ , เอานุลอะสะดิสเศาะมัด ชัรฮุลอะตะบุลมุฟรอต , เล่มที่ (1) , หน้าที่ (28)

สะดือที่ 8

ท่านมูอาวิยะฮ์ อิบน์ ญะฮิษมะฮ์ อัซซุลละมียะ ได้เล่าว่า : ความจริงญะฮิษมะฮ์ ไปหาท่านนะบียะ และได้กล่าวว่า :

يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَدْتُ أَنْ أَغْزُو، وَقَدْ جِئْتُ أَسْتَشِيرُكَ؟ فَقَالَ : هَلْ لَكَ مِنْ أُمٍّ؟ قُلْتُ : نَعَمْ قَالَ : فَالْزَمِهَا فَإِنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ رِجْلِهَا:

“โอ้ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ฉันต้องการไปทำสงครามด้วย และที่ฉันมาก็เพื่อจะขอคำปรึกษาจากท่าน? ท่านจึงถามว่า : มารดาของท่านยังอยู่ไหม? ฉันตอบว่า : ยังอยู่ครับ ท่านจึงกล่าวว่า : จั้จงอยู่ปรนนิบัติท่านเถิด เพราะสวรรค์อยู่ใต้ฝ่าเท้าทั้งสองของนาง”¹⁹

ชัยค์อัลอิตยูบียะ ได้อธิบายว่า : “เพราะสวรรค์อยู่ใต้ฝ่าเท้าทั้งสองของนาง” หมายความว่า ส่วนของเจ้าที่จะได้จากสวรรค์นั้น จะไม่ถึงเจ้าเลย เว้นแต่จะได้รับความพอใจจากนาง (คือมารดา) เสมือนว่าสวรรค์เป็นสิ่งที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของนาง และนางอยู่เหนือมันสามารถจัดการกับมันได้ตามที่นางประสงค์ เพราะเมื่อสิ่งใดอยู่ “ใต้เท้า” ของผู้ใด หมายถึงผู้นั้นมีอำนาจเหนือสิ่งนั้นโดยสมบูรณ์ ไม่มีใครสามารถเข้าถึงหรือได้รับส่วนใดจากมันได้ เว้นแต่ด้วยความยินยอมของเขา²⁰

¹⁹ นะซาอียะ : (3104)

²⁰ อัลอิตยูบียะ , ชัรหฺุณันอันนะซาอียะ , เล่มที่ : (26) หน้าที : (128)

การทำความดีต่อบิดามารดา เป็นสาเหตุให้ได้รับสวนสวรรค์

สะดือที่ 9

มีรายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฎียัลลอฮุอันฮา ได้เล่าว่า : ท่านรอซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า:

نِمْتُ، فَرَأَيْتُنِي فِي الْجَنَّةِ، فَسَمِعْتُ صَوْتَ قَارِيٍّ يَقْرَأُ، فَقُلْتُ: مَنْ هَذَا؟ قَالُوا: هَذَا حَارِثَةُ بْنُ التُّعْمَانَ
فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَذَاكَ الْبِرُّ، كَذَاكَ الْبِرُّ وَكَانَ أَكْبَرَ النَّاسِ بِأَمِّهِ

“ฉันได้นอนหลับ แล้วฉันได้เห็นตัวฉันอยู่ในสวรรค์ และฉันได้ยินเสียงของผู้หนึ่งกำลังอ่านอัลกุรอาน ฉันจึงถามว่า : นั่นเสียงของใคร? พวกเขาได้ตอบว่า : นั่นคือเสียงของฮาริษะฮ์ อิบน์ หุอ์มาน ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ จึงได้กล่าวว่า: นั่นแหละคือความกตัญญู นั่นแหละคือความกตัญญู ซึ่งท่านฮาริษะฮ์เป็นบุคคลที่กตัญญูต่อมารดาของตนมากที่สุดในหมู่ผู้คน²¹

²¹ อะหมัด : (25182)

มีมารยาทที่ดีต่อบิดามารดา

สะดีย์ที่ 10

มีรายงานจากอะบูสุรอยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้เห็นชายสองคน (ชายคนหนึ่งเดินตามชายอีกคนหนึ่ง) ท่านจึงถามคนหนึ่ง (คนที่เดินตาม) ว่า :

مَا هَذَا مِنْكَ ؟ فَقَالَ : أَبِي ، فَقَالَ : لَا تُسَمِّهِ بِاسْمِهِ ، وَلَا تَمْشِ أَمَامَهُ ، وَلَا تَجْلِسَ قَبْلَهُ

“คนที่อยู่ใกล้ท่านผู้นี้เป็นใคร ? เขาจึงตอบว่า : บิดาของฉันเอง อะบูสุรอยเราะฮ์จึงกล่าวว่า เจ้าจงอย่าเรียกเขา (บิดาของเจ้า) ด้วยนามของเขา (เรียกชื่อโดยไม่มีคำนำหน้า) และจงอย่าเดินนำหน้าเขา และจงอย่านั่งก่อนที่เขาจะนั่ง”²²

มุฮัมหมัด อิบน์ ชะอิต รอสลัน ได้กล่าวว่า : นี่คือการยำเกรงที่สูงส่งที่ไม่พบเจอในศาสนาอื่นนอกจากในศาสนาอิสลามที่ยิ่งใหญ่ และหากบรรดาบิดาทั้งหลายรู้ถึงสิ่งที่มีอยู่ในศาสนาอิสลามอันยิ่งใหญ่ ซึ่งกระตุ้นให้มีความอ่อนโยนต่อพวกเขา เอาใจใส่ในสภาพความเป็นอยู่ของพวกเขา และทำความดีตอบแทนพวกเขา พวกเขาก็คงจะไม่ยอมปล่อยให้ลูกหลานของพวกเขาห่างไกลจากวงการศึกษาความรู้ ที่ลูก ๆ จะได้เรียนรู้สะดีย์ของท่านนะบี ﷺ ที่ถ่ายทอดอย่างถูกต้องจากเหล่าศอฮาบะฮ์ของท่าน

สิ่งที่ได้จากสะดีย์นี้คือ: การส่งเสริมให้ให้เกียรติบิดา ด้วยการไม่เรียกชื่อของเขาตรงๆ อย่าเดินนำหน้าบิดาของท่าน อย่างนั่งก่อนบิดาของท่าน ระวังอย่างนั่งก่อนเขาในที่ชุมนุมหรือในงานต่างๆ เพื่อให้เกียรติในฐานะของเขา

อนุญาตให้เดินนำหน้าบิดาได้ในบางกรณีที่มีความจำเป็น ดังเช่น หากทั้งสองบิดาและลูกเดินในที่มืด เพื่อให้ลูกเดินนำหน้าเพื่อบิดา หรือเมื่อทางเดินยากลำบากหรือมีอันตราย ฉะนั้นให้ลูกสามารถเดินนำหน้าบิดาของเขา นอกจากกรณีเหล่านี้ที่เป็นประโยชน์แล้ว ลูกไม่ควรเดินนำหน้าบิดาของตน²³

²² อัลบุคอรี , อัลอะดะบ อัลมุฟรอต , เลขสะดีย์ : (44)

²³ มุฮัมหมัด อิบน์ ชะอิต รอสลัน , ซัรห์อัลอะดะบมุฟรอต , เล่มที่ : (1) , หน้าที่ : (218-219).

ความพอพระทัยของอัลลอฮ์
ขึ้นอยู่กับความพอใจของ
บิดามารดา

สะดีย์ที่ 11

มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบนิ อัมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ จากท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า :

رَضَا الرَّبُّ فِي رَضَا الْوَالِدِ، وَسَخَطَ الرَّبُّ فِي سَخَطِ الْوَالِدِ

“ความพอพระทัยของอัลลอฮ์ขึ้นอยู่กับความพอใจของบิดา (และมารดา) และความกริ้วโกรธของอัลลอฮ์ขึ้นอยู่กับความโกรธของบิดา (และมารดา)”²⁴

อัลมูบารอกฟูรียฺ เราะฮิมะฮุลลอฮ์ ได้อธิบายประโยคที่ว่า : “ขึ้นอยู่กับความโกรธของบิดา (และมารดา)” เพราะว่าอัลลอฮ์ ตะอาลา ทรงสั่งใช้ให้เชื่อฟังบิดา (และมารดา) และให้เกียรติท่าน ฉะนั้นบุคคลใดเชื่อฟังบิดา (และมารดา) แน่แน่นอนเขาได้เชื่อฟังอัลลอฮ์ และบุคคลใดทำให้บิดาโกรธ แน่แน่นอนอัลลอฮ์ทรงกริ้วโกรธเขา และนี่คือคำเตือนที่รุนแรง ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการที่จะนุรักษ์ต่อบิดามารดา²⁵

ชัยค์ศอเลาะห์ อัลเฟาซาน ได้อธิบายว่า : และในสะดีย์นี้ได้กล่าวว่า ความจริงแล้ว ความพอพระทัยของอัลลอฮ์ ﷻ ขึ้นอยู่กับความพอใจของบิดามารดา ดังนั้นเมื่อท่านต้องการให้อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยต่อท่าน ก็จงทำให้บิดามารดาของท่านพอใจ และเมื่อท่านต้องการให้อัลลอฮ์ทรงกริ้วต่อท่าน ก็จงทำให้บิดามารดาของท่านโกรธ เพราะผลตอบแทนจะเป็นไปตามการกระทำของผู้กระทำ สิ่งนี้บ่งชี้ให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของสิทธิของบิดามารดา แม้กระทั่งในกรณีที่พวกเขาเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาก็ตาม²⁶

มุฮัมมัด อิบน์ ชะอิต รอสลาน ได้กล่าวว่า : “ความกริ้วของพระเจ้าจะอยู่ในความกริ้วของบิดา” ทั้งนี้ トラบเท่าที่ไม่เกี่ยวข้องกับการฝ่าฝืนต่ออัลลอฮ์ ตะอาลา ดังนั้นหากบิดา กริ้วเพราะลูกไม่เชื่อฟังเขาในสิ่งที่เป็นการฝ่าฝืนต่ออัลลอฮ์ การไม่เชื่อฟังเช่นนั้น ไม่อยู่ในขอบเขตของสิ่งที่เรากล่าวถึงนี้ เพราะสิ่งนั้นต้องอยู่ในสิ่งที่ทำให้อัลลอฮ์ทรงพอพระทัย ไม่ใช่สิ่งที่ทำให้พระองค์ทรงกริ้ว

สิ่งที่ได้จากสะดีย์นี้: การทำให้บิดามารดาพอใจเป็นสิ่งที่จำเป็น (วาญิบ) สำหรับลูก และการทำให้ท่านทั้งสองกริ้วเป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) สะดีย์นี้บ่งชี้ถึงถึงสิทธิอันยิ่งใหญ่ของบิดามารดาที่มีเหนือลูกทั้งหลาย และไม่ว่าสะดีย์จะกล่าวถึงในถ้อยคำของท่านนะบี ﷺ ว่า “ความพอพระทัยของพระเจ้าคืออยู่ในความพอใจของบิดา และความกริ้วของพระเจ้า

²⁴ ตริมีซี : (1899) อัลมูคอรี , อัลอะดับ อัลมูฟรอต , เลขสะดีย์ : (2)

²⁵ อัลมูบารอกฟูรียฺ , ตัฟหะตุลอะหฺวะซี , ดารุลฟัยฮ์ , ซีเรีย , ฮ.ศ.1432-ค.ศ.2011 , เล่มที่ : (6) , หน้าที่ : (9)

²⁶ ศอเลาะห์ อัลเฟาซาน , ตัสอีลุลอิลลาม บิฟิฮิลอะฮาดีษมินนุญุมิลมะรอม เล่มที่ : (6) , หน้าที่ : (188).

คืออยู่ในการกริ้วของบิดา” เช่นเดียวกัน บทบัญญัตินี้ครอบคลุมถึงมารดาด้วย แท้จริงแล้วมารดามีสิทธิยิ่งกว่าเสียอีก เพราะสิทธิของมารดานั้นได้รับการยืนยันอย่างมั่นคง และย่อมมากกว่าสิทธิของบิดา²⁷

²⁷ মুহাম্মদ ইবনু শะওঁদ রোসলান , ছাত্রীওলอะদ্দীম ফরোদ , เล่มที่ : (1) , หน้าที่ : (91).

การทำดีต่อบิดามารดา มาก่อนการทำอิบาดะฮ์ซุนนะฮ์

สะดีย์ที่ 12

มีรายงานจากอะบีฮุร็อยเราะฮ์ จากท่านนะบี ได้กล่าวว่า :

وَكَانَ جُرَيْجٌ رَجُلًا عَابِدًا فَاتَّخَذَ صَوْمَعَةً فَكَانَ فِيهَا فَاتَتْهُ أُمُّهُ وَهُوَ يُصَلِّي فَقَالَتْ يَا جُرَيْجُ. فَقَالَ يَا رَبِّ أُمِّي وَصَلَاتِي. فَأَقْبَلَ عَلَى صَلَاتِهِ فَانْصَرَفَتْ فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْعَدِ أَتَتْهُ وَهُوَ يُصَلِّي فَقَالَتْ يَا جُرَيْجُ فَقَالَ يَا رَبِّ أُمِّي وَصَلَاتِي فَأَقْبَلَ عَلَى صَلَاتِهِ فَانْصَرَفَتْ فَلَمَّا كَانَ مِنَ الْعَدِ أَتَتْهُ وَهُوَ يُصَلِّي فَقَالَتْ يَا جُرَيْجُ. فَقَالَ أَيْ رَبِّ أُمِّي وَصَلَاتِي. فَأَقْبَلَ عَلَى صَلَاتِهِ فَقَالَتْ اللَّهُمَّ لَا تُمِئْتُهُ حَتَّى يَنْظُرَ إِلَى وُجُوهِ الْمُؤْمِسَاتِ. فَتَذَاكُرُ بَنُو إِسْرَائِيلَ جُرَيْجًا وَعِبَادَتَهُ وَكَانَتْ امْرَأَةٌ بَغِيٌّ يَتِمُّثُلُ بِحُسْنِهَا فَقَالَتْ إِنْ شِئْتُمْ لَا فُتِنْتُهُ لَكُمْ - قَالَ - فَتَعَرَّضْتُ لَهُ فَلَمْ يَلْتَفِتْ إِلَيْهَا فَاتَتْ رَاعِيًا كَانَ يَأْوِي إِلَى صَوْمَعَتِهِ فَأَمَّكَنتُهُ مِنْ نَفْسِهَا فَوَقَعَ عَلَيْهَا فَحَمَلَتْ فَلَمَّا وَلَدَتْ قَالَتْ هُوَ مِنْ جُرَيْجٍ. فَأَتَوْهُ فَاسْتَنْزَلُوهُ وَهَدَمُوا صَوْمَعَتَهُ وَجَعَلُوا يَضْرِبُونَهُ فَقَالَ مَا شَأْنُكُمْ قَالُوا زَيْنَتْ بِهَذِهِ الْبَغِيِّ فَوَلَدَتْ مِنْكَ. فَقَالَ أَيْنَ الصَّبِيِّ فَجَاءُوا بِهِ فَقَالَ دَعُونِي حَتَّى أَصَلِّيَ فَصَلَّى فَلَمَّا انْصَرَفَ أَتَى الصَّبِيَّ فَطَعَنَ فِي بَطْنِهِ وَقَالَ يَا غُلَامُ مَنْ أَبُوكَ قَالَ فُلَانُ الرَّاعِي - قَالَ - فَأَقْبَلُوا عَلَى جُرَيْجٍ يَقْبَلُونَهُ وَيَتَمَسَّحُونَ بِهِ وَقَالُوا نَبِيُّ لَكَ صَوْمَعَتِكَ مِنْ ذَهَبٍ. قَالَ لَا أَعِيدُوهَا مِنْ طِينٍ كَمَا كَانَتْ. فَفَعَلُوا.

“และญุร็อยจ์เป็นชายผู้เคร่งครัดในการทำอิบาดะฮ์ เขาได้สร้างหอคอยเล็ก ๆ สำหรับการทำอิบาดะฮ์ และอาศัยอยู่ในนั้น มารดาของเขามาหาเขาขณะที่เขากำลังละหมาดอยู่ นางจึงเรียกเขาว่า: โอ้ ญุร็อยจ์! ญุร็อยจ์คิดในใจว่า: โอ้พระเจ้าของฉัน! (จะเลือก) มารดาของฉันหรือการละหมาดของฉัน? แล้วเขาก็หันกลับไปทำละหมาดต่อ มารดาของเขาก็กลับไป ครั้นพอวันรุ่งขึ้น นางก็มาหาเขาขณะที่เขากำลังละหมาดอยู่ นางจึงเรียกเขาว่า: ‘โอ้ ญุร็อยจ์! เขาก็คิดในใจว่า: โอ้พระเจ้าของฉัน! (จะเลือก) มารดาของฉันหรือการละหมาดของฉัน? แล้วเขาก็หันกลับไปทำละหมาดต่อ มารดาของเขาก็กลับไป ครั้นพอวันรุ่งขึ้น นางก็มาหาเขาขณะที่เขากำลังละหมาดอยู่ นางจึงเรียกเขาว่า: โอ้ ญุร็อยจ์! เขาก็คิดในใจว่า: โอ้พระเจ้าของฉัน! (จะเลือก) มารดาของฉันหรือการละหมาดของฉัน? แล้วเขาก็หันกลับไปทำละหมาดต่อ มารดาของเขาก็กล่าวว่า: โอ้ อัลลอฮ์! ขออย่าได้ทรงให้เขาตายจนกว่าเขาจะได้เห็นใบหน้าของหญิงแพศยาเลย แล้วบรรดาบনীอิสรออีลก็กล่าวถึงญุร็อยจ์และการทำอิบาดะฮ์ของเขา และมีหญิงแพศยาคนหนึ่งซึ่งเป็นที่กล่าวขวัญถึงความงามของนาง นางจึงกล่าวว่า หากพวกท่านต้องการ ฉันจะทำให้เขาหลงผิดให้แก่พวกท่านเอง ท่านนะบียกเล่าว่า: แล้วนางก็ไป

เสนอตัวแก่เขา แต่เขาไม่สนใจนางเลย นางจึงไปหาคนเลี้ยงแกะที่อาศัยอยู่ใกล้ หอคอยของเขา และนางยอมมอบตัวแก่มัน (ยอมให้มันร่วมประเวณีด้วย) แล้วนางก็ตั้งท้อง เมื่อนางคลอดลูกแล้ว นางก็กล่าวว่า : เด็กคนนี้เป็นลูกของญุรอยจ์ บรรดาบิฮิส รือฮิลจึงมาหาเขา ดึงเขาลงมา ทำลายหอคอยของเขา และเริ่มทุบตีเขา เขาถามว่า : เกิดอะไรขึ้นกับพวกท่าน? พวกเขตอบว่า : ท่านได้ทำชินา (ผิดประเวณี) กับหญิงแพศยา นี่ นางจึงคลอดลูกกับท่านเขาจึงถามว่า "เด็กคนนั้นอยู่ที่ไหน? พวกเขจึงนำเด็กมาให้เขา เขาจึงกล่าวว่า : ปล่อยฉันไว้จนกว่าฉันจะละหมาดเสียก่อน เขาก็ทำละหมาด เมื่อเขาเสร็จจากการละหมาด เขาก็มาหาเด็กคนนั้นและใช้ปลายนิ้วจิ้มไปที่ท้องของเด็ก แล้วกล่าวว่า "โอ้ เจ้าหนูเอ๋ย พ่อของเจ้าคือใคร? เด็กคนนั้นกล่าวว่า : พ่อของฉันคือคนเลี้ยงแกะคนนั้น ท่านนะบียกกล่าวว่า : แล้วพวกเขาก็เข้ามาหาญุรอยจ์ จูบเขาและลูบคลำตัวเขาด้วย และกล่าวว่า : พวกเราจะสร้างหอคอยของท่านด้วยทองคำให้ท่านใหม่ เขากล่าวว่า : ไม่! พวกท่านจงสร้างมันด้วยดินเหนียวเหมือนเดิมก็พอ แล้วพวกเขาก็ทำตาม"²⁸

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีฮีย ได้อธิบายว่า : ในสะดือนี้กล่าวว่า : ท่านญุรอยจ์เคยอุทิศตนทำอิบาดะฮ์อยู่ในหอคอยของเขา วันหนึ่งมารดาของเขามาหาและเรียกเขาสามครั้ง และในทุกครั้งเขาจะกล่าวว่า : "โอ้อัลลอฮ์ ระหว่างมารดาของฉันกับการละหมาดของฉัน (ข้าควรเลือกสิ่งใด?)” แล้วเขาก็เลือกทำการละหมาดต่อไป ด้วยความเห็นส่วนตัว (อิญติฮาด) ของเขา โดยเข้าใจว่าการละหมาดนั้นมีความสำคัญกว่าการตอบรับมารดา และคิดว่าการตอบรับมารดาของเขา บางทีอาจทำให้เขาเสียสมาธิจากการอิบาดะฮ์ได้ เมื่อเขาทำเช่นนั้นถึงสามครั้งที่มารดาได้เรียกเขา มารดาจึงดุด่าต่ออัลลอฮ์ว่า : "โอ้อัลลอฮ์ อย่าให้เขาตายจนกว่าเขาจะได้เห็นใบหน้าของหญิงแพศยา" หมายถึงหญิงที่ทำชินา แล้วอัลลอฮ์ก็ทรงตอบรับคำวิงวอนของมารดา

ในสะดือนี้เป็นหลักฐานบ่งชี้ว่า ความจริงดุด่าของมารดานั้นได้รับการตอบรับแน่นอน ถึงกับที่ท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า : "หากแม้ว่านางจะดุด่าต่ออัลลอฮ์ให้ลูกของนางประสบกับความฟิตะฮ์ (การทดสอบด้วยบาป) เขาก็จะถูกทดสอบเช่นนั้นจริง ๆ" หมายความว่า หากมารดาของญุรอยจ์ได้ดุด่าให้เขาตกในบาปชินา เขาก็จะตกในบาปนั้นจริง ๆ แต่ทว่ามารดาของเขาเพียงดุด่าว่า "อย่าให้เขาตายจนกว่าเขาจะได้เห็นใบหน้าของหญิงแพศยา" ซึ่งถือว่าเบากว่ามาก และอัลลอฮ์ก็ทรงตอบรับดุด่าของนาง ทำให้เขาได้เห็นใบหน้าของหญิงแพศยาจริง ๆ

²⁸ มุสลิม : (2550)

และในเรื่องนี้ยังมีหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของสิทธิของบิดามารดา โดยเฉพาะมารดา และสมควรอย่างยิ่งสำหรับผู้คนเป็นการเตือนให้อย่าทำให้บิดามารดาต้องดูอับสาปแช่งต่อเขา นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับอะดีซอีกบทหนึ่งที่ว่า: “ดูอาห์สามประการที่ได้รับการตอบรับโดยไม่ต้องสงสัยเลย คือ(1) ดูอาห์ของบิดามารดา (2) ดูอาห์ของผู้เดินทาง (3) ดูอาห์ของผู้ถูกรอธรรม”

ในอะดีซนี้เป็นหลักฐานว่าผู้ใดกำลังละหมาดสุนนะฮ์ หากบิดาหรือมารดาเรียกเขา จำเป็นที่เขาต้องตอบรับทันที แม้จะอยู่ในขณะละหมาดก็ตาม เพราะการละหมาดสุนนะฮ์เป็นเพียงการอิบาดะฮ์สมัครใจ ส่วนการตอบรับบิดามารดานั้นเป็นสิ่งที่วาญิบ และการเนรคุณต่อบิดามารดาเป็นสิ่งต้องห้าม แต่ถ้าเขากำลังละหมาดฟัรฎู ฉะนั้นก็ไม่จำเป็นต้องตอบรับบิดามารดาระหว่างละหมาด แต่ให้ละหมาดต่อไปจนจบ โดยพยายามทำให้ละหมาदनั้นสั้นและกระชับที่สุด เมื่อละหมาดเสร็จแล้วจึงค่อยตอบท่านหลังจากนั้น หรือให้เขากล่าวว่า “ซุบฮานัลลอฮ์” จนกระทั่งบิดามารดารู้ว่าเขาอยู่ในการละหมาด และจะได้ยกโทษให้²⁹

²⁹ อรรถาธิบาย, เตาฟิกรอบบิลมุนอิม บิรร์ห์เศาะเอียะห์อิมามมุสลิม , เล่มที่ : (7) , หน้าที่ : (281-282)

เชื่อฟังบิดามารดา ในเรื่องที่ไม่ผิดหลักศาสนา

สะดือที่ 13

มีรายงานจากมุศอับ อิบน์ ซะอ์ด เล่าจากบิดาของเขา (คือ ซะอ์ด อิบน์ อะบี วักกอศ) ว่ามี
โองการอัลกุรอานหลายอายะฮ์ถูกประทานลงมาเกี่ยวกับเขา เขาเล่าว่า:

حَلَفْتُ أَمْ سَعِدٌ أَنْ لَا تُكَلِّمُهُ أَبَدًا حَتَّى يَكْفُرَ بِدِينِهِ وَلَا تَأْكُلَ وَلَا تَشْرَبَ . قَالَتْ زَعَمْتُ أَنَّ اللَّهَ
وَصَّاكَ بِوَالِدَيْكَ وَأَنَا أُمُّكَ وَأَنَا أَمْرُكَ بِهَذَا . قَالَ مَكَثْتُ ثَلَاثًا حَتَّى غُشِيَ عَلَيَّهَا مِنَ الْجَهْدِ فَقَامَ ابْنُ
لَهَا يُقَالُ لَهُ عُمَارَةُ فَسَقَاَهَا فَجَعَلَتْ تَدْعُو عَلَى سَعِدٍ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي الْقُرْآنِ هَذِهِ الْآيَةَ {
وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا} {وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي} وَفِيهَا {وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا
مَعْرُوفًا}

"มารดาของซะอ์ดสาบานว่าจะไม่พูดคุยกับเขาตลอดไปจนกว่าเขาจะปฏิเสธศาสนา
ของเขา (ปฏิเสธอิสลาม) และนางจะไม่กิน ไม่ดื่ม นางกล่าวว่า : เจ้าอ้างว่าความ
จริงอัลลอฮ์ได้สั่งเสียให้เจ้าทำดีต่อบิดามารดาของเจ้า และฉันก็เป็นมารดาของเจ้า
และฉันขอสั่งเจ้าด้วยเรื่องนี้ (ให้เจ้าปฏิเสธศาสนาอิสลาม) เขากล่าวว่า : มารดาของเขา
คงอยู่เช่นนั้นเป็นเวลาสามวันจนกระทั่งนางเป็นลมเพราะความอ่อนเพลียอย่างหนัก
บุตรชายคนหนึ่งของนางซึ่งมีชื่อว่า อูมาเราะฮ์ จึงลุกขึ้นไปกรอกน้ำให้นางดื่ม แล้ว
นางก็เริ่มสาปแช่งซะอ์ด ดังนั้นอัลลอฮ์จึงได้ประทานอายะฮ์เหล่านี้ในอัลกุรอาน:

{وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا}

“และเราได้สั่งเสียมนุษย์ให้ทำดีต่อบิดามารดาของเขา”

{وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي}

“และหากเขาทั้งสองบังคับเจ้าให้ตั้งภาคีต่อข้า”

และมีส่วนหนึ่งของโองการนั้นคือ

{وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا}

“และจงคบหาเขาทั้งสองในโลกดุนยานี้ด้วยความดีงาม”³⁰

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีฮีย์ ได้อธิบายว่า : ในสะดือบทนี้ มีการกล่าวถึงคุณงามความ
ดีบางประการของท่าน:ซะอ์ด เราะฎียัลลอฮุอันฮุ ซึ่งมีโองการจากอัลกุรอาน 4 โองการที่ถูก
ประทานลงมาเกี่ยวกับท่าน ดังที่จะกล่าวต่อไป ซึ่งในนั้นมีพระดำรัสของอัลลอฮ์ว่า :

³⁰ มุสลิม : (2412)

“เราได้สั่งเสียมนุษย์ให้ทำดีต่อบิดามารดา...” จนถึงพระดำรัสที่ว่า “และจงอยู่ร่วมกับพวกเขาทั้งสองในโลกนี้ด้วยความดีงาม”

เหตุแห่งการประทอนโองการนี้คือ มารดาของท่านซะอ์ดเป็นผู้ตั้งภาคี (มุชริกะฮ์) นางต้องการให้ท่านซะอ์ดกลับจากศาสนาอิสลามไปสู่การตั้งภาคี และสั่งให้เขาปฏิเสธศาสนาของมุฮัมมัด ﷺ โดยนางกล่าวว่า: “อัลลอฮ์มิได้สั่งให้ท่านเชื่อมสัมพันธ์กับเครือญาติและทำดีต่อบิดามารดาหรือ? ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ว่า ฉันจะไม่กินอาหารและไม่ดื่มน้ำจนกว่าเจ้าจะปฏิเสธมุฮัมมัด!” ในรายงานอีกสายหนึ่งระบุว่า: “เมื่อพวกเขาต้องการจะให้นางกินอาหาร พวกเขาต้องใช้ไม้แหย่ปากนางไว้ แล้วจึงป้อนให้นาง” พวกเขาทำเช่นนั้นเพราะเกรงว่านางจะปิดปากแน่นจนอาหารไม่สามารถเข้าไปถึงท้องได้

ดังนั้น ไม่อนุญาตให้เชื่อฟังบิดามารดาในเรื่องของการตั้งภาคีหรือการทำบาป และด้วยเหตุนี้เองจึงมีรายงานว่าท่านซะอ์ด เราะฎียัลลอฮุอันฮู ได้กล่าวแก่แม่ของท่านว่า: “แม่เอ๋ย แม่ก็รู้ดี ขอสาบานต่ออัลลอฮ์นะ แม่เอ๋ย แม่จะมีถึงร้อยชีวิต และแต่ละชีวิตออกไปทีละชีวิต ๆ ฉันก็จะไม่ละทิ้งสิ่งนี้ (คือศาสนาอิสลาม) หากแม่อยากกินก็จงกิน หากแม่ไม่อยากกินก็อย่ากิน เมื่อมารดาของท่านเห็นเช่นนั้น นางจึงยอมรับประทานอาหาร แล้วโองการนี้ก็ถูกประทานลงมา

อย่างไรก็ตามลูกก็ยังต้องอ่อนโยนกับบิดามารดา แม้ท่านทั้งสองจะเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธา ต้องทำดีต่อพวกเขา ใช้จ่ายเลี้ยงดู และพูดกับพวกเขาด้วยคำที่เหมาะสม ดังนั้น อัลลอฮ์จึงตรัสว่า: “และจงอยู่ร่วมกับพวกเขาทั้งสองในโลกนี้อย่างดีงาม” และมีรายงานในศอเฮียห์อัลบุคอรียะฮ์และมุสลิมว่า อัสม่า บินติ อะบีบักร์ เราะฎียัลลอฮุอันฮูมา แม่ของนางซึ่งเป็นผู้ตั้งภาคีได้มาหานาง โดยต้องการความช่วยเหลือ นางจึงไปถามท่านนะบี ﷺ ว่าควรทำอย่างไร ท่านนะบี ﷺ จึงกล่าวว่า: “จงดูแลและเชื่อมสัมพันธ์กับแม่ของเธอ” อีกทั้ง อัลลอฮ์ตรัสว่า: “อัลลอฮ์ไม่ทรงห้ามพวกเจ้าจากผู้ที่ไม่ได้สู้รบพวกเจ้าในเรื่องศาสนา และไม่ได้ขับไล่พวกเจ้าออกจากบ้านเรือนของพวกเจ้า ว่าพวกเจ้าจะทำดีต่อพวกเขา และปฏิบัติอย่างยุติธรรมต่อพวกเขา”

ดังนั้นเราจึงควรทำความดีต่อบิดามารดาและผู้ที่ไม่ใช่บิดามารดาจากกลุ่มผู้ปฏิเสธศรัทธา หากพวกเขาไม่ใช่ฝ่ายที่ทำสงครามกับมุสลิม ควรช่วยเหลือ ใช้จ่าย เลี้ยงดู ให้อาหาร ให้ดื่ม น้ำ และปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างดี และในเรื่องนี้เอง มีรายงานว่า ความจริงท่านอุมัร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เมื่อได้รับเสื้อคลุมผ้าไหมมา ก็ส่งต่อไปให้พี่ชายของท่านที่มักกะฮ์ ซึ่งตอน นั้นยังเป็นผู้ตั้งภาคีอยู่³¹

³¹ อรรถาณูชีห์ , เตาฟิกรรอบบิลมุหนอิม บิรฺรหฺเศาะเฮียะห์อิหมามมุสลิม , เล่มที่ : (7) , หน้าที่ : (60-61)

ฮะดีษที่ 14

มีรายงานจากอะบี อัดดัตตาอ์ ได้ยินท่านนะบี ﷺ ได้ว่า :

أَنَّ رَجُلًا أَتَاهُ، فَقَالَ : إِنَّ لِي امْرَأَةً، وَإِنَّ أُمِّي تَأْمُرُنِي بِطَلَاقِهَا، قَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: الْوَالِدُ أَوْسَطُ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ، فَإِنْ شِئْتَ فَأَضِعْ ذَلِكَ الْبَابَ أَوْ احْفَظْهُ

“มีชายคนหนึ่งได้มาหาอะบูดัตตาอ์ และกล่าวว่า : ความจริงแล้วฉันมีภรรยาคนหนึ่ง และมารดาของฉันก็สั่งให้ฉันหย่ากับนาง อะบูดัตตาอ์ได้กล่าวว่า : ฉันได้ยินท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า : บิดา มารดา คือประตูสวรรค์ที่ดีที่สุด ดังนั้นท่านจงทำลายประตูดังกล่าวนี้ หรือรักษาประตูไว้”³²

ชัยค์อิบนุ บาซ ได้อธิบายว่า : ความหมายคือ: จงเชื่อฟังมารดาของท่าน เพราะการทำดีต่อมารดา ปฏิบัติดีต่อนางและทำดีต่อบิดานั้น เป็นสาเหตุหนึ่งของการเข้าสวรรค์และรอดพ้นจากไฟนรก³³

ชัยค์ชะลิม อิบน์ อีด อัลฮิลาลีย์ ได้อธิบายว่า : ความเข้าใจจากฮะดีษ (ฟิกฮ์ฮะดีษ):

-การทำดีต่อบิดามารดาเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ได้เข้าสวรรค์ และเป็นการเปิดประตูแห่งสวรรค์

-การทำให้บิดามารดาพอใจนั้นมาก่อนการทำให้ภรรยาพอใจ

-ผู้ใดรักสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วบิดามารดาหรือคนใดคนหนึ่งในทั้งสองขอให้เขาละทิ้งสิ่งนั้น แล้วเขารู้สึกเสียใจจากการละทิ้งนั้น สิ่งที่เขาควรกระทำเป็นอันดับแรกคือปรึกษานักวิชาการ³⁴

³² ตริมีซี : (1900) อิบน์มาญะฮ์ : (3663) อะหมัด : (27552)

³³ อิบน์ บาซ , ชัรหฺรียาฎศอลิฮีน , เล่มที่ (1) , หน้าที่ (29)

³⁴ ชะลิม อัลฮิลาลีย์ , นะฮฺญะตุแนนาฮิรีน ชัรหฺรียาฎศอลิฮีน , เล่มที่ (1) , หน้าที่ (29)

ฮะดีษที่ 15

มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ อุมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า ได้เล่าว่า :

كَانَتْ تَحْتِي امْرَأَةً وَكُنْتُ أُحِبُّهَا وَكَانَ عُمَرُ يَكْرَهُهَا فَقَالَ لِي: طَلِّقْهَا فَأَتَيْتُ فَأَتَى عُمَرُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «طَلِّقْهَا»

“ฉันมีภรรยาคนหนึ่ง ฉันรักนางมาก แต่ท่านอุมร์บิดาของฉันไม่ชอบนาง และท่านก็ได้บอกฉันว่า : ให้ฉันหย่านาง แต่ฉันได้ปฏิเสธ ท่านอุมร์ได้ไปหาท่านนะบี ﷺ และได้เล่าเรื่องนี้ให้ท่านนะบีฟัง ดังนั้นท่านนะบี ﷺ จึงได้บอกฉันว่า : จงหย่านาง”³⁵

ในสำนวนการบันทึกของอิหม่ามอะหมัด ท่านนะบีกล่าวกับอิบน์ อุมร์ว่า :

أَطْعُ أَبَاكَ

“จงเชื่อฟังบิดาของเจ้า”

ชัยค์ซินดีย์ ได้อธิบายว่า : คำกล่าวท่านนะบีที่ว่า: “จงเชื่อฟังบิดาของเจ้า” ฮะดีษนี้แสดงให้เห็นว่าการเชื่อฟังบิดามารดานั้นมาก่อนความต้องการของตนเอง เมื่อคำสั่งของท่านทั้งสองนั้นสอดคล้องกับหลักการศาสนา โดยสิ่งที่ปรากฏเห็นได้ว่าท่านอุมร์ไม่ได้เกลียดนาง (ภรรยาของลูก) และท่านจะไม่สั่งให้ลูกของตนหย่ากับนาง นอกจากเพราะท่านเห็นว่านางมีศานาน้อยนัก และอัลลอฮ์ทรงรอบรู้ดียิ่ง³⁶

³⁵ อะบูดาูด : (5138) ตีรมีซีย : (1189) อิบน์มาญะฮ์ : (2088) อัลบะฆะวะวีย , ชัรฮุสสุนนะฮ์ : (2349) อะหมัด : (4711)

³⁶ อัลซินดีย์ , ฮาซียะฮ์มุสนัดอัลอิหม่ามอะหมัด อิบน์ ฮัมบัล , เล่มที่ : (4) หน้าที่ : (33)

ฮะดีษที่ 16

มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ อัมร์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้เล่าว่า :

إِنَّ أَبِي شَكَانِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَطِيعْ أَبَاكَ مَا دَامَ حَيًّا، وَلَا تَعْصِهِ

“ความจริงบิดาของฉันได้ร้องทุกข์ต่อท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ เกี่ยวกับตัวฉัน ดังนั้นท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้มาบอกกับฉันว่า : จงเชื่อฟังบิดาของท่านตราบใดที่มีชีวิต และอย่าฝ่าฝืนท่าน”³⁷

อิบนุมุฟลิห์ ได้กล่าวว่า : ในหนังสือ อัลมุสเตวอียิบ ได้กล่าวว่า: และสิ่งที่จำเป็นของการทำความดีต่อบิดามารดา แม้ท่านทั้งสองจะเป็นคนชั่วก็ตาม คือต้องเชื่อฟังท่านทั้งสองในสิ่งที่ไม่เป็นการฝ่าฝืนต่ออัลลอฮ์ แต่หากบิดามารดาเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธา ก็จงอยู่ร่วมกับท่านทั้งสองในโลกนี้ด้วยความดีงาม และอย่าเชื่อฟังท่านทั้งสองในเรื่องการปฏิเสธศรัทธาหรือการฝ่าฝืนอัลลอฮ์³⁸

³⁷ อะหมัด : (6929)

³⁸ อิบนุ มุฟลิห์ , อัลอาดาบุซซารี , เล่มที่ 1, หน้า ที่ 433

ดูแลบิดามารดา เมื่อยามชราภาพ

สะดีย์ที่ 17

มีรายงานจากท่านอะบู สุรอยเราะฮ์ เราะฆิยัลลอฮุอันฮุ จากท่านนะบี ﷺ ได้กล่าวว่า :

رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ ثُمَّ رَغِمَ أَنْفُهُ قِيلَ : مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ عِنْدَ الْكِبَرِ أَحَدَهُمَا أَوْ كِلَيْهِمَا ثُمَّ لَمْ يَدْخُلِ الْجَنَّةَ

“ความวิบัติเกิดขึ้นกับเขา ความวิบัติเกิดขึ้นกับเขา ความวิบัติเกิดขึ้นกับเขา มีเศาะฮาบะฮ์ได้ถามว่า : ใครกันท่านเราะซูลุลลอฮ์ ? ท่านเราะซูลตอบว่า : บุคคลที่อยู่ทันในขณะที่บิดาหรือมารดาของเขาถึงวัยชราภาพ หรือชราภาพทั้งสอง แต่ว่าเขาไม่ได้เข้าสวรรค์”³⁹

อันนะวะรีย์ เราะอิมะฮุลลอฮ์ ได้กล่าวว่า : ในสะดีย์บทนี้ส่งเสริมในการทำความดีต่อบิดามารดา และผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่ และความหมายก็คือ ต้องทำความดีต่อบิดามารดาในขณะที่ท่านทั้งสองอยู่ในวัยชราภาพ และมีความอ่อนแอ ด้วยการปรนนิบัติ หรือหาอาหารให้ท่านทั้งสอง หรือปฏิบัติสิ่งอื่นนอกเหนือจากนี้ที่เป็นสาเหตุที่เข้าสู่สวนสวรรค์ ดังนั้นบุคคลใดละทิ้ง เพิกเฉยมองข้ามในเรื่องนี้ เขาก็พลาดโอกาสที่จะเข้าสู่สวนสวรรค์ และอัลลอฮ์ทรงให้เขาได้รับความวิบัติ⁴⁰

ชัยค์ชัยด์ อิบน์ ฮาดีย์ อัลมัดคอลีย์ ได้กล่าวว่า : สะดีย์บทนี้เป็นหลักฐานชัดเจนว่าความจริงการทำความดีต่อบิดามารดานั้นเป็นหนึ่งในสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้เข้าสวรรค์และรอดพ้นจากไฟนรกและความจริงการเนรคุณต่อบิดามารดานั้นหรือเนรคุณต่อคนใดคนหนึ่งนั้นเป็นหนึ่งในสาเหตุต่างๆ ที่ทำให้เข้าสู่ไฟนรก ฉะนั้นบุคคลใดที่อยู่ทันบิดามารดาหรือคนใดคนหนึ่งอยู่ในช่วงชราภาพ ดังนั้นให้เขาพยายามให้มากๆ ในการทำความดีต่อท่านทั้งสอง ในการทำดีต่อมารดาและทำดีต่อบิดา โดยการปฏิบัติให้ดีที่สุดเท่าที่ลูกจะสามารถทำได้ ด้วยคำพูดที่อ่อนโยน การสั่งสอนสิ่งดีงาม การช่วยเหลือในสิ่งที่ท่านต้องการ การใช้จ่ายเพื่อท่าน และการปลอบโยนดูแลท่านอย่างต่อเนื่องไม่ขาด เพราะการทำสิ่งดังกล่าว มันคือประตูหนึ่งจากประตูต่างๆในสวรรค์ ดังที่ท่านนะบี ﷺ ได้ชี้แจงไว้ว่า ผู้ที่ทำดีต่อบิดามารดาคือผู้ที่เดินอยู่บนหนทางแห่งสวรรค์

³⁹ มุสลิม : (2551) อัลบุคอรี , อัลอะดะบ อัลมุฟรอต : (21)

⁴⁰ อันนะวะรีย์ , ซัรห์เศาะเฮียหมุสลิม , เล่มที่ : (16) หน้าที่ : (88)

แต่ในทางตรงกันข้ามความจริงผู้ที่เผลอต่อบิดามารดา โดยฝ่าฝืนคำของท่านทั้งสอง และไม่สนใจใยดีต่อความเป็นอยู่ของท่าน สิ่งนั้นคือหนึ่งในประตู่แห่งไฟนรก ขออัลลอฮฺทรงปกป้องเราไว้จากมันเถิด ดังนั้นเมื่อผู้ใดเข้าสู่ไฟนรก ก็อย่าได้โทษใครเลย นอกจากตัวเขาเอง เพราะเขาเป็นต้นเหตุในเรื่องนั้น ด้วยสิ่งที่เขากระทำการจากการเผลอต่อบิดามารดา และไม่ใส่ใจในการทำความดีต่อบิดามารดา⁴¹

สะดีย์ที่ 18

มีรายงานจากอะบูฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎียัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า :

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَعِدَ الْمِنْبَرَ ، فَقَالَ : آمِينَ ، آمِينَ ، آمِينَ ، فَقِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّكَ حِينَ صَعَدْتَ الْمِنْبَرَ ، قُلْتَ : آمِينَ ، آمِينَ ، آمِينَ ؟ قَالَ : إِنَّ جِبْرِيلَ أَتَانِي ، فَقَالَ : مَنْ أَدْرَكَ شَهْرَ رَمَضَانَ فَلَمْ يُغْفَرْ لَهُ فَدَخَلَ النَّارَ ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ ، قُلْ : آمِينَ ، فَقُلْتُ : آمِينَ ، وَمَنْ أَدْرَكَ أَبَوَيْهِ ، أَوْ أَحَدَهُمَا ، فَلَمْ يَبْرَهُمَا ، فَمَاتَ ، فَدَخَلَ النَّارَ ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ ، قُلْ : آمِينَ ، فَقُلْتُ : آمِينَ ، وَمَنْ ذُكِرَتْ عَنْدهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْكَ ، فَمَاتَ فَدَخَلَ النَّارَ ، فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ ، قُلْ : آمِينَ ، فَقُلْتُ : آمِينَ

“ท่านนะบี ﷺ ได้ขึ้นบนมิมบร และท่านได้กล่าวว่า : อามีน อามีน อามีน (ขออัลลอฮฺทรงตอบรับการขอคุณอันนี้) มีเศาะฮาบะฮ์ได้กล่าวว่า : โอ้ท่านเราะซูลุลลอฮฺ ตอนที่ท่านขึ้นไปบนมิมบรและท่านกล่าว อามีน อามีน อามีน มันคืออะไร ? ท่านเราะซูลกล่าวตอบว่า : ขณะนั้นญิบรียลได้มาหาฉัน และกล่าวว่า : บุคคลใดที่อยู่ทันเดือนเราะมะฎอนและเขาไม่ได้รับการอภัยโทษ เขาเข้าสู่ไฟนรก ขอให้อัลลอฮฺทำให้เขาห่างไกลจากความเมตตาของพระองค์ ท่านจงกล่าวว่า : อามีน ฉันจึงกล่าว : อามีน และบุคคลใดอยู่ทันบิดามารดาของเขา (ที่ซาราฟ) หรืออยู่ทันคนใดคนหนึ่ง (บิดาหรือมารดา) เขาไม่ได้ทำความดีปรนนิบัติท่านทั้งสอง จนกระทั่งเสียชีวิต เขาเข้าสู่ไฟนรก ขอให้อัลลอฮฺทำให้เขาห่างไกลจากความเมตตาของพระองค์ ท่านจงกล่าวว่า : อามีน ฉันจึงกล่าว : อามีน และบุคคลใดที่ชื่อของท่าน (ท่านนะบี) ถูกเอ่ย ณ ที่เขา และเขาไม่ได้ขอพรให้แก่ท่าน จนกระทั่งเขาตาย เขาเข้าสู่ไฟนรก ขอให้อัลลอฮฺทำให้เขาห่างไกลจากความเมตตาของพระองค์ ท่านจงกล่าวว่า : อามีน ฉันจึงกล่าว : อามีน”

42

⁴¹ ซัยด์ อิบน์ ฮาดี อัลมัดคอสีย์ , เอานุลอะฮะดีศเศาะมัด ชัรฮุลอะตะบุลมุฟรอต , เล่มที่ (1) , หน้าที่ (52)

⁴² อิบน์ฮิบบาน : (907)

**ตัวท่านและทรัพย์สินของท่านนั้น
เป็นสิทธิของบิดาของท่าน**

ฮะดีษที่ 19

มีชายคนหนึ่งได้มาหาท่านนะบี ﷺ และได้ถามท่านว่า :

إِنَّ أَبِي اجْتَاَحَ مَالِي، فَقَالَ: أَنْتَ وَمَالُكَ لَا بِيَّكَ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَوْلَادَكُمْ مِنْ أَطْيَبِ كَسْبِكُمْ، فَكُلُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ

“ความจริงแล้วบิดาของฉันต้องการทรัพย์สินของฉัน ท่านนะบีจึงกล่าวว่า : ตัวท่านและทรัพย์สินของท่านนั้นเป็นสิทธิของบิดาของท่าน และท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า : ความจริงบรรดาลูก ๆ ของพวกท่านเป็นสิ่งที่ดีที่พวกท่านขวนขวายได้จะนั้นจงรับประทานจากทรัพย์สินของพวกเขา”⁴³

ชัยค์ซินดี ได้อธิบายว่า : ตามความหมายที่ปรากฏของฮะดีษนี้ แสดงให้เห็นว่า ความจริงสำหรับบิดานั้นมีสิทธิทำในทรัพย์สินของลูกได้ตามที่เขาต้องการ เพราะท่านนะบี ﷺ ถึงกับเปรียบลูกเหมือนทาสของบิดา เพื่อเน้นความยิ่งใหญ่ของสิทธิของบิดา แต่บรรดานักนิติศาสตร์ (ฟุกอฮฺ) ได้อนุญาตไว้เฉพาะในกรณีจำเป็นเท่านั้น

ประโยคที่ว่า “ตัวท่านและทรัพย์สินของท่านนั้นเป็นสิทธิของบิดาของท่าน” หมายความว่า ถ้าบิดามีความจำเป็นต้องใช้ทรัพย์สินของท่าน เขาสามารถนำทรัพย์ของลูกมาใช้ได้ ตามความจำเป็นเท่าที่ต้องการเท่านั้น เหมือนกับว่าใช้ทรัพย์ของตนเอง แต่ถ้าเราประสงค์ให้เป็นการอนุญาตให้ใช้ทรัพย์สินของเขาได้ จนกระทั่งถ้าต้องการให้มาหาลูก (ให้อ่านาเจเต็มที-ผู้แปล) โดยไม่ได้เป็นไปตามรูปแบบนี้ (เมื่อมีความจำเป็นก็มาใช้ทรัพย์ของลูกได้) ก็ไม่มีนักนิติศาสตร์คนใดเห็นด้วยกับความเข้าใจเช่นนี้เลย⁴⁴

⁴³ อิบน์มาญะฮ์ : (2292) อะหมัด : (6902)

⁴⁴ อัลฮินดี , ชุหน์อับนุมาญะฮ์ บิรหฺอัลฮินดี , เล่มที่ (3) , หน้า : (81)

ดุอาห์ของผู้ที่ทำความดีต่อบิดามารดา เป็นที่ถูกตอบรับ

สะดือที่ 20

มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ อุมัร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุมมา จากท่านเราะซูลุลลอฮ์ ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม ได้กล่าวว่า :

بَيْنَمَا ثَلَاثَةٌ نَفَرٍ يَتَمَشُّونَ أَخَذَهُمُ الْمَطَرُ، فَمَالُوا إِلَى غَارٍ فِي الْجَبَلِ، فَانْحَطَّتْ عَلَى فَمِ غَارِهِمْ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ فَأُطْبِقَتْ عَلَيْهِمْ، فَقَالَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ: انْظُرُوا أَعْمَالًا عَمِلْتُمُوهَا لِلَّهِ صَالِحَةً، فَادْعُوا اللَّهَ بِهَا لَعَلَّهُ يَفْرُجُهَا. فَقَالَ أَحَدُهُمْ: اللَّهُمَّ إِنَّهُ كَانَ لِي وَالِدَانِ شَيْخَانِ كَبِيرَانِ، وَلِي صَبِيَّةٌ صَغَارٌ، كُنْتُ أُرْعَى عَلَيْهِمْ، فَإِذَا رُحْتُ عَلَيْهِمْ فَحَلَبْتُ بَدَأْتُ بِوَالِدَيَّ أَسْقِيهِمَا قَبْلَ وَلَدِي، وَإِنَّهُ نَاءَ بِي الشَّجَرُ، فَمَا أَتَيْتُ حَتَّى أُمْسَيْتُ فَوَجَدْتُهُمَا قَدْ نَامَا، فَحَلَبْتُ كَمَا كُنْتُ أَحْلُبُ، فَجِئْتُ بِالْحِلَابِ فَقُمْتُ عِنْدَ رُءُوسِهِمَا، أَكْرَهُ أَنْ أُوقِظَهُمَا مِنْ نَوْمِهِمَا، وَأَكْرَهُ أَنْ أَبْدَأَ بِالصَّبِيَّةِ قَبْلَهُمَا، وَالصَّبِيَّةُ يَتَضَاغُونَ عِنْدَ قَدْيٍ، فَلَمْ يَزَلْ ذَلِكَ دَائِي وَدَائِبُهُمْ حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ، فَإِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنِّي فَعَلْتُ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ وَجْهِكَ فَافْرُجْ لَنَا فُرْجَةً نَرَى مِنْهَا السَّمَاءَ. فَفَرَجَ اللَّهُ لَهُمْ فُرْجَةً حَتَّى يَرَوْنَ مِنْهَا السَّمَاءَ

“มีบุคคลสามคนในยุคนั้นพวกท่านออกเดินทาง ฝนได้ตกลงมา พวกเขาจึงเข้าไปอาศัยในถ้ำแห่งหนึ่ง ปรากฏว่ามีก้อนหินใหญ่หล่นลงมาจากเขาโดยปิดปากทางเข้าของถ้ำ ทำให้พวกเขาถูกปิด พวกเขาจึงปรึกษากันว่า จงรำลึกถึงการงานต่าง ๆ ที่กระทำไปเพื่ออัลลอฮ์ และนำมาวอนขอต่ออัลลอฮ์ โดยหวังว่าอัลลอฮ์จะขจัดความทุกข์ยากออกไป คนหนึ่งในพวกเขากล่าวว่า โอ้พระเจ้าของฉัน ฉันมีบิดามารดาวัยชราภาพมาก อีกทั้งมีลูก ๆ ต้องดูแล ดังนั้นเมื่อฉันกลับมาพวกเขา ฉันก็รีบกลับมาแล้ว โดยที่ฉันจะให้หมกับบิดามารดาของฉันเต็ม ก่อนที่จะให้ลูก วันหนึ่งฉันได้เดินทางออกไปหาทุ่งหญ้า โดยฉันกลับบ้านช้า และพบว่าทั้งสองนั้นหลับแล้ว ฉันได้รีบกลับมาเพื่อทำทั้งสอง แต่เมื่อกลับไปถึงบ้านท่านทั้งสองได้นอนหลับแล้ว ฉันได้นำนมมาให้ ฉันต้องยืนคอยที่เบื้องศีรษะของท่านทั้งสอง โดยที่ฉันไม่ได้ปลุกท่านทั้งสอง และฉันก็ไม่ชอบที่จะให้ลูก ๆ ของฉันดื่มหมก่อนบิดามารดาของฉัน แม้ว่าลูก ๆ ของฉันจะร้องไห้ที่เท้าของฉันก็ตาม ดังนั้นฉันจึงนั่งรอท่านตื่นนอนจนกระทั่งเช้า ถ้าหากว่าพระองค์ท่านจะรับพิจารณาการงานดังกล่าวที่ฉันทำไป คือการทำด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่อพระองค์เท่านั้น ขอพระองค์ทรงเปิดทางให้แก่พวกเราด้วยเถิด เพื่อพวกเราจะได้

ได้เห็นท้องฟ้า อัลลอฮ์จึงทรงเปิดทางให้พวกเขาส่วนหนึ่ง จนกระทั่งพวกเขาได้เห็น
ท้องฟ้า...”⁴⁵

⁴⁵ อัลบุคอรี : (5974)

คุณาธิขงบิดามารดาต่อบุตร เป็นท่ถูทตอบรับ

สะดีย์ที่ 21

มีรายงานจากท่านอะบู สุรอยเราะฮ์ เราะฆิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า : ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า :

ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَّاشَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ، وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ

“ดุอาอ์ของบุคคลทั้งสามประเภทนี้เป็นดุอาอ์ที่ถูกตอบรับอย่างแน่นอน คือ : ดุอาอ์ของผู้ที่ถูกอธรรม ดุอาอ์ของผู้ที่เดินทาง และดุอาอ์ของบิดามารดาที่ขอให้บุตรของเขา”⁴⁶

ชัยค์ชะอิด รอสลาน ได้อธิบายว่า : คำดุอาอ์ของบิดาหรือมารดาที่กล่าวต่อลูก ไม่ว่าลูกนั้นจะเป็นชายหรือหญิงก็ตาม เป็นหนึ่งในคำดุอาอ์ที่สาม จะถูกตอบรับสำหรับบิดาและมารดาเมื่อเขาดุอาอ์ต่อลูก แต่ถ้าดุอาอ์นั้นเกิดขึ้นด้วยสิทธิอันชอบธรรม เนื่องจากลูกได้ทำร้ายหรือล่วงเกินพวกเขา เช่น การเนรคุณ ไม่ทำดีต่อท่านทั้งสอง ดังนั้นการขอดุอาอ์ของบิดาหรือมารดาต่อลูกไม่ว่าจะลูกชายหรือลูกสาวในกรณีนั้น ย่อมได้รับการตอบรับแน่นอน ดังนั้นมุสลิมทั้งหลายจึงต้องระวังให้มากในเรื่องสามประการนี้ คือ: การอธรรมต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะในทรัพย์สิน เลือด หรือเกียรติ และเช่นเดียวกันกับการเนรคุณต่อบิดามารดา ซึ่งเป็นสาเหตุให้ได้รับโทษทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

และชัยค์ได้กล่าวไว้ในสิ่งที่ได้รับจากสะดีย์บทนี้ไว้ว่า เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า สิทธิที่สำคัญที่สุดของมนุษย์นั้นคือสิทธิของบิดามารดา ดังนั้นบิดามารดาจึงสมควรได้รับความถ่อมตนจากลูก สมควรได้รับการให้เกียรติ และการปฏิบัติด้วยความอ่อนโยน ทั้งในคำพูดและการกระทำ เพื่อที่บิดามารดานั้นจะได้วิงวอนขอดุอาอ์ให้ลูกของตน ด้วยดุอาอ์ที่ดีงาม ซึ่งอัลลอฮ์จะทรงตอบรับแน่นอน

และดุอาอ์ของบิดามารดานั้น ครอบคลุมทั้งดุอาอ์ที่ดี ให้ลูกและดุอาอ์ที่สาปแช่งต่อลูกของเขาด้วย⁴⁷

⁴⁶ อะบูดาวูด : (1536) ตีรมีซีย : (1905) อิบน์มาญะฮ์ : (3862) อะหมัด : (7501) อัลบุคอรี , อัลอะดับ อัลมุฟรอต : (32)

⁴⁷ มุฮัมหมัด อิบน์ ชะอิด รอสลาน , ซุรฮ์อัลอะดับมุฟรอต , เล่มที่ : (1) , หน้าที่ : (180).

การติดต่อสัมพันธ์กับ บิดามารดาที่ไม่ใช่มุสลิม

สะดือที่ 22

มีรายงานจากอัสมาอี บินตุ อะบฏบักร เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า เล่าว่า :

أَتْتَنِي أُمِّي رَاغِبَةً، فِي عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَصِلُهَا ؟ قَالَ : نَعَمْ قَالَ ابْنُ عُيَيْنَةَ : فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى فِيهَا ﴿لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي

الَّذِينَ﴾ [الْمُتَّحِنَةُ: 8]

“มารดาของฉันได้มาหาฉัน โดยปรารถนาสิ่งหนึ่ง ในสมัยที่ท่านนะบี ﷺ ยังมีชีวิตอยู่ ดั่งนั้นฉันจึงถามท่านนะบี ﷺ ว่า ฉันจะติดต่อเชื่อมสัมพันธ์กับเธอได้ไหม ? (ขณะนั้น มารดายังเป็นผู้ปฏิเสธอยู่) ท่านนะบีตอบว่า : ถูกต้องแล้ว ต้องติดต่อเชื่อมสัมพันธ์กับ เธอ ท่านอับดุลฮุัยยะษ ได้กล่าวว่า : อัลลอฮ์ได้ประทานอัลกรุอ่านในเรื่องนี้ว่า อัลลอฮ์ไม่ได้ทรงห้ามพวกท่าน (ในการทำความดี) จากบรรดาผู้ที่ไม่ได้ต่อต้านรุกราน ท่านในเรื่องของศาสนา” (อัลมุมตะฮินะฮ์ : 8)⁴⁸

ชัยค์อุษัยมีนได้อธิบายว่า : ความหมายดังกล่าวคือ แม้ว่าบิดาจะเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธา (กาฟิร) ก็ตาม การติดต่อเชื่อมสัมพันธ์กับเขายังคงเป็นสิ่งจำเป็น แต่ทว่าการเชื่อมสัมพันธ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดกับบิดาผู้ปฏิเสธศรัทธานั้น คือการที่ท่านจะทำการตักเตือนและเชิญชวนเขาเข้าสู่อิสลาม นี่คือการกตัญญูอันยิ่งใหญ่ที่สุด พร้อมกันนั้นถ้าหากเขาปฏิเสธและยืนกรานอยู่บนสิ่งของเขา ดังกล่าวนี้อีกยังไม่ทำให้สิทธิแห่งความกตัญญูของเขาหมดไป ทั้งนี้ตามพระดำรัสของอัลลอฮ์ ตะอาลา ว่า

﴿وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا﴾ [لقمان: 15]

“และหากทั้งสองพยายามบังคับเจ้าให้ตั้งภาคีต่อข้า ซึ่งเจ้ามิได้มีความรู้ในสิ่งนั้น ก็อย่าได้เชื่อฟังทั้งสอง” (ลุกมาน อายะฮ์ที่ 15)

คือ อย่าเชื่อฟังทั้งสองในเรื่องซริก แต่ “จงอยู่ร่วมกับทั้งสองในโลกนี้ด้วยความดีงาม” (ลุกมาน: 15)

และคำพูดของเธอต่อท่านนะบี ﷺ ที่ว่า: “มารดาของฉันมาหาฉันด้วยความปรารถนา”

⁴⁸ อัลบุคอรี : (5978) อะหมัด : (26913) อัลบุคอรี , อัลอะดับ อัลมุฟรอต : (25)

หมายความว่า เธอปรารถนาให้ฉันเชื่อมสัมพันธ์กับนาง (คือเยี่ยมและให้เกียรติ) บางคนกล่าวว่า หมายถึงปรารถนาในอิสลาม และท่านรอซูล ﷺ ได้สั่งให้เธอเชื่อมสัมพันธ์กับมารดาของเธอ เพื่อเป็นการจูงใจให้นางเข้าสู่อิสลาม แต่ความหมายแรก (คือการเชื่อมสัมพันธ์ในฐานะมารดา) มีความชัดเจนกว่า ว่าเธอปรารถนาให้ฉันติดต่อกับนาง ดังนั้นเธอจึงถามว่า “ฉันควรเชื่อมสัมพันธ์กับนางไหม?” ท่านรอซูล ﷺ ตรัสว่า “ใช่” (จงเชื่อมสัมพันธ์กับนางเถิด)⁴⁹

สะดิษที่ 23

มีรายงานจากอัสมาอี ได้เล่าว่า :

قَدِمْتُ أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ، فِي عَهْدِ قُرَيْشٍ وَمُدَّتِهِمْ إِذْ عَاهَدُوا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، مَعَ ابْنِهَا، فَاسْتَفْتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ: إِنَّ أُمِّي قَدِمَتْ وَهِيَ رَاغِبَةٌ أَفَأَصِلُهَا؟ قَالَ: «نَعَمْ، صِلِي أُمَّكِ»

“แม่ของฉันได้มาหาฉันในสภาพที่ยังเป็นผู้ที่ตั้งภาคี ในสมัยที่ท่านนะบี ﷺ ยังมีสนธิสัญญาสุตัยบียะฮ์อยู่กับพวกตั้งภาคี ดังนั้นฉันจึงถามท่านนะบี ﷺ ว่า : มารดาของฉันได้มาหาฉัน โดยหวังจะได้รับความช่วยเหลือ ฉันจะติดต่อเชื่อมสัมพันธ์กับเธอได้ไหม ? ท่านนะบีตอบว่า : ได้ เธอจงติดต่อกับมารดาของเธอเถิด”⁵⁰

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีฮีย ได้อธิบายว่า : จากสะดิษนี้ มีข้อชี้ให้เห็นว่า อนุญาตให้ติดต่อสัมพันธ์ดีต่อเครือญาติที่เป็นผู้ปฏิเสธศรัทธา (กาฟิร) รวมทั้งสามารถบริจาคให้แก่เขาได้ ตราบใดที่เขาไม่ใช่ศัตรูที่ทำสงครามกับมุสลิม

อัลลอฮ์ตรัสว่า : “อัลลอฮ์มิได้ทรงห้ามพวกเจ้าที่ไม่ได้ต่อสู้กับพวกเจ้าในเรื่องศาสนา และพวกเจ้ามิได้ขับไล่พวกเจ้าออกจากบ้านเรือนของพวกเจ้า ที่จะทำความดีต่อพวกเขา และจะปฏิบัติอย่างเที่ยงธรรมต่อพวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักบรรดาผู้ที่มีความยุติธรรม แต่พระองค์ทรงห้ามเฉพาะผู้ที่ต่อสู้กับพวกเจ้าในเรื่องศาสนา และขับไล่พวกเจ้าออกจากบ้านเรือนของพวกเจ้าเท่านั้น” (อัลมมตะฮีนะฮ์: 8–9)

⁴⁹ อัลอุษัยมีน , อัตตะอ์ลีก อะลาสะเฮียอัลบูกอรีย , เล่มที่ : (13) , หน้าที่ : (29)

⁵⁰ อัลบูกอรีย : (5979) มุสลิม : (1003) อะหมัด : (26915)

และมีรายงานว่าท่านอุมัร อิบน์ล คอฏฏอบ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เห็นชุดผ้าไหมที่ประตุมัสญิด จึงกล่าวว่า : โอ้ ท่านเราะซูลุลลอฮ์ หากท่านซื้อชุดนี้ไว้ใช้สวมในวันศุกร์ และเวลาที่มีคณะผู้แทนมาหาท่านก็คงดี ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ จึงตอบว่า “ความจริงแล้วคนที่สวมใส่ชุดนี้ คือ คนที่ไม่มีส่วนในปรโลก” ต่อมาเมื่อมีผ้าชุดลักษณะเดียวกันถูกนำมามอบให้ท่านนะบีญ์ ท่านจึงมอบหนึ่งชุดให้อุมัร อุมัรจึงกล่าวว่า “โอ้ ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ท่านมอบชุดนี้ให้ผม ทั้งที่ท่านเคยกล่าวถึงชุดของอุฏฏอริดในลักษณะนั้นหรือ?” ท่านเราะซูลุลลอฮ์ตอบว่า “ฉันไม่ได้ให้เจ้าสวมมัน” ดังนั้น อุมัร จึงนำชุดนั้นไปมอบให้พี่ชายของเขาที่อยู่ในมักกะฮ์ ซึ่งยังเป็นผู้ตั้งภาคี (มุขริก)”⁵¹

⁵¹ อรรถาธิบาย , เตาฟิกรรอบบิลมุโนม บิซรัฟศาะเอียะห์อิหมามมุสลิม , เล่มที่ : (3) , หน้าที่ : (136-137)

ห้ามเณรคุณต่อบิดามารดา

สะดือที่ 24

มีรายงานจากท่านมุหัมมัดเราะฮ์ อิบน์ ซุรเราะฮ์ จากท่านนะบี ﷺ :

إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الْأُمَّهَاتِ، وَمَنْعًا وَهَاتِ، وَوَادَ الْبَنَاتِ، وَكَرِهَ لَكُمْ: قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةُ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةُ الْمَالِ

“ความจริงแล้วอัลลอฮ์ทรงห้ามพวกเจ้าไม่ให้เผลอต่อเหล่ามารดา”⁵²

ชัยค์อุษัยมีน ได้อธิบายว่า : คำพูดของท่านนะบี ﷺ ที่ว่า : “ความจริงแล้วอัลลอฮ์ทรงห้ามพวกเจ้าไม่ให้เผลอต่อเหล่ามารดา” ด้บทได้กล่าวระบุถึง “มารดา” เพราะโดยส่วนมากแล้ว มารดามักไม่สามารถเรียกร้องสิทธิของตนได้ อย่างไรก็ตามการเผลอต่อบิดานั้นก็เป็นสิ่งต้องห้ามเช่นเดียวกัน เพียงแต่เนื่องจากมารดาส่วนใหญ่จะอ่อนแอ และไม่สามารถทวงสิทธิของตนได้เต็มที่ จึงมีการระบุเอ่ยถึง “มารดา” โดยเฉพาะในสะดือนี้⁵³

สะดือนที่ 25

มีรายงานจากซาลิม อิบน์ अबดุลลอฮ์ รายงานจากบิดาของเขา เล่าว่า : ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ได้กล่าวว่า :

ثَلَاثَةٌ لَا يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: الْعَاقُ لِوَالِدَيْهِ، وَالْمَرْأَةُ الْمَرْجُلَةُ، وَالذَّيُّوثُ، وَثَلَاثَةٌ لَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ: الْعَاقُ لِوَالِدَيْهِ، وَالْمُدْمِنُ عَلَى الْخَمْرِ، وَالْمَنَّانُ بِمَا أُعْطِيَ

“มีสามบุคคลที่อัลลอฮ์จะไม่ทรงมองไปยังพวกเขาในวันกิยามะฮ์ คือ : ผู้เผลอต่อบิดามารดาของเขา ผู้หญิงที่ทำตัวเหมือนผู้ชาย (เลียนแบบผู้ชาย) และ “ดัยยูษ” (คือชายที่ไม่มีความหึงหวงต่อครอบครัวของตน หรือยินยอม เพิกเฉยต่อการกระทำความผิดทางเพศของคนในครอบครัว) และสามจำพวกที่ยังจะไม่ได้เข้าสวรรค์ คือ : ผู้เผลอต่อบิดามารดาของเขา ผู้ที่ติดสุราเป็นอาภิน ผู้ที่ทวงบุญคุณในสิ่งที่ตนได้ให้ไป”⁵⁴

⁵² อัลบุคอรี : (5975)

⁵³ อัลอุษัยมีน , อัตตะอ์ลี กะลาอะฮ์อัลบุคอรี , เล่มที่ : (13) , หน้า : (17)

⁵⁴ อันนะซาอี : (2562)

การเผลอคุณต่อบิดามารดา คือบาปใหญ่

สะดือที่ 26

มีรายงานจากอะบี บักระฮ์ เล่าว่า : ท่านเราะซูล ﷺ กล่าวว่า :

أَلَا أُنبِّئُكُمْ بِكَبِيرِ الْكِبَائِرِ قُلْنَا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ: الْإِشْرَاقُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَكَانَ مُتَكِنًا فَجَلَسَ فَقَالَ: أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ، وَشَهَادَةُ الزُّورِ، أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ، وَشَهَادَةُ الزُّورِ، فَمَا زَالَ يَقُولُهَا، حَتَّى قُلْتُ: لَا يَسْكُتُ

“จะไม่ให้ฉันบอกพวกท่านถึงบาปใหญ่กระนั้นหรือ ? บรรดาเศาะฮาบะฮ์ กล่าวตอบว่า : เอาซิ โอ้ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ท่านเราะซูลกล่าวว่า : การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การเนรคุณบิดามารดา ซึ่งท่านนะบียันั้นท่านหนึ่งเอกเขนกอยู่ ต่อมาท่านก็ลุกขึ้นหนึ่ง และท่านก็กล่าวเพิ่มอีกว่า : ฟิงทราบเถิด คำพูดโกหก และเป็นพยานเท็จด้วย และคำพูดโกหก และเป็นพยานเท็จด้วย ท่านยังกล่าวประโยคนี้อีก ๆ จนข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณจะไม่หยุด”⁵⁵

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีฮีย ได้อธิบายว่า : คำกล่าวของท่านในสะดือของอัลมุหัมมีเราะฮ์ที่ว่า: “แท้จริงอัลลอฮ์ทรงห้ามพวกท่านไม่ให้ก่อความอกตัญญูต่อมารดา” นี่คือจุดสำคัญที่ต้องการเน้นอธิบายความ เพราะการเนรคุณต่อมารดานั้นเป็นหนึ่งในบาปใหญ่ คือการกระทำใดๆ จากลูกที่ทำให้มารดาได้รับความเดือดร้อน ดังนั้นการเนรคุณ ไม่ว่าจะเป็นการไม่ให้เกียรติ การทำให้เจ็บช้ำใจ หรือการไม่ให้สิทธิของนาง เช่น ไม่จ่ายค่าเลี้ยงดูเมื่อมารดาต้องการ

และหนึ่งในมารยาทคือลูกไม่ควรเรียกบิดาตามชื่อของเขาโดยตรง ส่วนคำพูดของอิบนุอุมร์ที่กล่าวว่า “ความจริงอุมร์...” แล้วเอ่ยชื่อบิดาโดยไม่มีคำนำหน้า หรือไม่ใช้คุณะฮ์นั้นไม่ถือเป็นการเนรคุณ เพราะเขาไม่ได้พูดต่อหน้า (ไม่ได้เรียกพ่อโดยตรงต่อหน้า) แต่ถ้าหากลูกเรียกบิดาตนโดยชื่อจริงต่อหน้า นั่นถือเป็นเนรคุณ⁵⁶

⁵⁵ อัลบุคอรี : (5976) อัลบุคอรี , อัลอะดะบ อัลมุฟรอต , เลขสะดือ : (15)

⁵⁶ อรรอญีฮีย , มินฮะตุลมุลกีละลีล ชัรห์เศาะเฮียะหฺมุฮัมหมัดอิบนุอิสมาอีล, เล่มที่ : (10) , หน้าที่ : (651)

ฮะดีษที่ 27

มีรายงานจากท่านอะนัส จากท่านนะบี ﷺ ถูกถามถึงบาปใหญ่ ท่านได้ตอบว่า :

الشِّرْكُ بِاللَّهِ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ، وَقَتْلُ النَّفْسِ، وَقَوْلُ الزُّورِ

“การตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การเหรคุณบิดามารดา การสังหารชีวิต และการเป็นพยานเท็จด้วย”⁵⁷

⁵⁷ มุสลิม : (88) ตีรรมีซีย : (1207)

อย่าด่าทอสาปแช่ง บิดามารดาของเขาเอง

สะดือที่ 28

มีรายงานจากท่านอะลี อิบน์ อะบีฏอลิบ เราะฎียัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า : ฉันได้ยินท่านเราะซูล ﷺ กล่าวว่า :

لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ آوَى مُحِدًّا، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَيْهِ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ غَيَّرَ الْمَنَارَ

“อัลลอฮ์ทรงสาปแช่งบุคคลที่เชือดสัตว์เพื่อถวายให้กับสิ่งอื่นนอกจากอัลลอฮ์ อัลลอฮ์ทรงสาปแช่งบุคคลที่ให้ที่พักพิงแก่ผู้ที่ประดิษฐ์คิดค้นเรื่องราวใหม่ ๆ ในศาสนา (ทำบิดอะฮ์) และอัลลอฮ์ทรงสาปแช่งบุคคลที่ด่าทอบิดามารดาของเขา และอัลลอฮ์ทรงสาปแช่งบุคคลที่เปลี่ยนหลักเขตแดนที่ดิน”⁵⁸

มุฮัมมัด อิบน์ ซะอีด รอสลาน ได้กล่าวว่า : “และอัลลอฮ์ทรงสาปแช่งบุคคลที่ด่าทอบิดามารดาของเขา” คือ การด่าทอแบบชัดเจนน หรือด่าแบบลับหลัง ไม่ว่าจะด่าทอบิดามารดาด้วยตัวเอง หรือเป็นสาเหตุให้ท่านทั้งสองโดนด่าทอจากคนอื่น (คือด่าทอบิดามารดาคนอื่น จึงทำให้คนอื่นต้องด่าทอบิดามารดากลับคืน)⁵⁹

⁵⁸ มุสลิม : (1978) อัลบุคอรี , อัลอะดะบ อัลมุฟรอต : (17)

⁵⁹ มุฮัมมัด อิบน์ ซะอีด รอสลาน , ซัรห์อัลอะดะบ อัลมุฟรอต , เล่มที่ 1 , หน้า : 138.

สะดือที่ 29

มีรายงานจากอับดุลลอฮ์ อิบน์ อัมร์ เราะฆิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า : ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าว
ว่า :

إِنَّ مِنْ أَكْبَرِ الْكَبَائِرِ أَنْ يَلْعَنَ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَكَيْفَ يَلْعَنُ الرَّجُلُ وَالِدَيْهِ؟ قَالَ:
يَسُبُّ الرَّجُلُ أَبَا الرَّجُلِ، فَيَسُبُّ أَبَاهُ، وَيَسُبُّ أُمَّهُ

“ส่วนหนึ่งจากบาปใหญ่ ก็คือ การที่บุคคลหนึ่งด่าทอสาปแช่งบิดามารดาของเขา มี
เศาะฮาบะฮ์ท่านหนึ่งกล่าวขึ้นว่า : โอ้ท่านเราะซูลุลลอฮ์ การที่บุคคลหนึ่งด่าทอ
สาปแช่งบิดามารดาของเขา หมายความว่าอย่างไร ? ท่านเราะซูลตอบว่า : ก็คือการ
ที่บุคคลหนึ่งไปด่าทอสาปแช่งบิดาของอีกบุคคลหนึ่ง ทำให้คนนั้นด่าทอบิดาของเขา
และด่าทอมารดาของเขา”⁶⁰

⁶⁰ อัลบุคอรี : (5973) มุสลิม : (90) อะบูดาูด : (5141) ตีรรมชีฮ์ : (1902) อัลบุคอรี , อัลอะดีบ อัลมุฟรอต : (27)

เชื่อมสัมพันธ์ของกับพวกเพื่อนรักของ บิดามารดา

สะดีย์ที่ 30

มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ ดินาร์ : จากท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ อุมัร เราะฎียัลลอฮุอันฮุม่า ว่า :

أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَعْرَابِ لَقِيَهُ بِطَرِيقِ مَكَّةَ، فَسَلَّمَ عَلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ، وَحَمَلَهُ عَلَى حِمَارٍ كَانَ يَرْكَبُهُ. وَأَعْطَاهُ عِمَامَةً، كَانَتْ عَلَى رَأْسِهِ فَقَالَ ابْنُ دِينَارٍ: فَقُلْنَا لَهُ: أَصْلَحَكَ اللَّهُ إِنَّهُمْ الْأَعْرَابُ وَإِنَّهُمْ يَرْضَوْنَ بِالْيَسِيرِ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: إِنَّ أَبَا هَذَا كَانَ وَدًّا لِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، وَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّ أَبَرَ الْبِرِّ صَلََةُ الْوَلَدِ أَهْلَ وَدِّ أَبِيهِ

“มีบุคคลหนึ่งจากอาหรับชนบทเขาได้พบอับดุลลอฮ์ อิบน์ อุมัร บนถนนที่มักกะฮ์ อิบน์ อุมัรได้ให้สละมกับเขา และให้เขาขึ้นขี่ลาตัวที่อิบน์ อุมัรขี่อยู่ และอิบน์ อุมัรได้มอบผ้าพันศรีษะที่อยู่บนศรีษะให้เขา ท่านอิบน์ ดินาร์ ได้กล่าวว่า : พวกเราถามอิบน์ อุมัร ว่า : ขออัลลอฮ์ได้โปรดให้ท่านเป็นผู้ที่มีคุณธรรม ความจริงแล้วพวกเขาเป็นชาวอาหรับชนบท พวกเขาพอใจแล้วกับสิ่งของเล็กน้อยที่ได้รับ อิบน์ อุมัรได้กล่าวว่า : ความจริงแล้วบิดาของชายคนนี้เคยเป็นเพื่อนรักของท่านอุมัร อิบน์ คอฏฏอบ เราะฎียัลลอฮุอันฮุม่า และฉันได้ยินท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า : ความจริงแล้วที่สุดของความดีคือ การที่บุคคลคนหนึ่งเชื่อมสัมพันธ์ของกับพวกเพื่อนรักของบิดา (ที่ล่วงลับไปแล้ว) ของเขา”⁶¹

อันนะวะวีย์ เราะฮิมะฮุลลอฮ์ ได้อธิบายว่า : ในสะดีย์นี้มีข้อชี้ถึงความประเสริฐของการเชื่อมสัมพันธ์กับมิตรสหายของบิดา การทำความดีต่อพวกเขา และให้เกียรติแก่พวกเขา ซึ่งทั้งหมดนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของการทำความดีต่อบิดาและให้เกียรติแก่ท่าน เพราะสิ่งนั้นกระทำไปด้วยเหตุของบิดา และเข้าข่ายในความหมายเดียวกันนี้ ได้แก่ มิตรสหายของมารดา ปู่ย่าตายาย ครูอาจารย์ สามีมกรรยา และก่อนหน้านี้นี้มีสะดีย์ที่กล่าวถึงว่า ท่านนะบีย์ ﷺ ให้เกียรติต่อมิตรสหายของท่านหญิงเคาะดีญะฮ์ เราะฎียัลลอฮุอันฮา⁶²

⁶¹ มุสลิม : (2552) อะบูดาอูด : (5143) ตริมีซีย : (1903) อะหมัด : (5653) อัลบุคอรี , อัลอะดับ อัลมุฟรอต : (41)

⁶² อันนะวะวีย์ , ซัรห์เศาะเฮียหฺมุสลิม , เล่มที่ : (16) หน้า : (89)

อิบน์ อุษัยมีน ได้อธิบายว่า :ในฮะดีษบทนี้เป็นหลักฐานการปฏิบัติตามท่านนะบีของเศาะฮาบะฮ์ และความปรารถนาของพวกเขาในการทำความดี และความริบเร่งของพวกเขาที่จะทำความดี เพราะท่านอิบน์ อุมัรได้รับประโยชน์จากฮะดีษบทนี้ซึ่งเป็นประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ เพราะท่านอิบน์ อุมัรได้ให้เกียรติต่อชาวอาหรับชนบทอย่างดีมาก เพราะความจริงบิดาของอาหรับชนบทเป็นเพื่อนกับท่านอุมัรแล้ว ลองคิดดูว่าหากเขาได้เจอกับชายผู้เป็นเพื่อนของท่านอุมัรเองจริงๆ เขาคงจะให้เกียรติและให้ความดีงามมากกว่านั้นหลายเท่า

ดังนั้นจึงได้ประโยชน์จากฮะดีษนี้ว่า หากบิดาหรือมารดาของท่านเคยมีเพื่อนสนิท คนที่มีความผูกพันกัน ไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ท่านก็ควรให้เกียรติแก่คนเหล่านั้น เช่นเดียวกับผู้หญิงที่เป็นเพื่อนกับมารดา ท่านก็ควรให้เกียรติต่อพวกนาง และผู้ชายที่เป็นมิตรกับบิดา ท่านก็ควรให้เกียรติแก่พวกเขา เพราะสิ่งนี้คือส่วนหนึ่งจาก “บَرِّ” (ความดีต่อบิดามารดา)

และในฮะดีษนี้ยังแสดงถึงความกว้างขวางของความเมตตาจากอัลลอฮ์ ﷻ เพราะประตูของการทำความดีนั้นกว้างใหญ่ ไม่ได้จำกัดเพียงแค่บิดามารดาเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้นแม้กระทั่งเพื่อนของบิดาและเพื่อนของมารดา หากท่านทำดีต่อพวกเขา ก็เท่ากับว่าท่านได้ทำดีต่อบิดามารดาของท่านเอง และท่านจะได้รับผลบุญของการทำดีต่อบิดามารดาอีกด้วย⁶³

⁶³ อิบน์อุษัยมีน , ซัรหฺรียาฎศอลิฮีน , เล่มที่ 2 , หน้าที่ 436.

สะดือที่ 31

มีรายงานจากอะบีบร๊ะซะห์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ ได้เล่าว่า :

قَدِمْتُ الْمَدِينَةَ فَأَتَانِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ فَقَالَ أَتَدْرِي لِمَ أَتَيْتُكَ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَصِلَ أَبَاهُ فِي قَبْرِهِ فَلْيَصِلْ إِخْوَانَ أَبِيهِ بَعْدَهُ وَإِنَّهُ كَانَ بَيْنَ أَبِي عُمَرَ وَبَيْنَ أَبِيكَ إِخَاءٌ وَوَدَّ فَأَخْبَبْتُ أَنْ أَصِلَ ذَاكَ

“ฉันได้เดินทางมาที่มะดีนะฮ์ ทันใดนั้นท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ อุมัร ได้มาหาฉัน และท่านได้บอกว่า : ท่านทราบหรือไม่ เพราะเหตุใดฉันจึงมาหาท่าน ฉันได้บอกไปว่า : ไม่ทราบ ท่านอับดุลลอฮ์ก็เลยบอกว่า : ฉันได้ยินท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า : บุคคลใดชอบที่จะให้ (ผลบุญ-ผู้แปล) ไปถึงบิดา (มารดาด้วย-ผู้แปล) ของเขาในกุโบร์ ดังนั้นให้เขาเชื่อมสัมพันธ์พี่น้องบิดาของเขาหลังจากที่บิดาเสียชีวิตไปแล้ว และความจริงแล้วระหว่างบิดาของฉัน คือท่านอุมัร และบิดาของท่าน คือท่านอิคอ์ฮ์ คือเพื่อนรักกัน ดังนั้นฉันชอบที่จะให้ผลบุญไปถึงบิดาด้วยเหตุดังกล่าว ”⁶⁴

⁶⁴ อิบน์ฮิบบาน : (432) อัลบะฆะวี : (3445)

ขอคุณาอีให้บิดามารดาที่ล่วงลับไปแล้ว

สะดีย์ที่ 32

มีรายงานจากท่านอะบู สุรอยเราะฮ์ เราะฆิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า : ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า :

إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ: إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ

“เมื่อมนุษย์ได้เสียชีวิตลง การงานของเขาจะถูกตัดขาดจากเขา ยกเว้นสามประการนี้ : การทำทานที่เป็นสาธารณะประโยชน์ หรือความรู้ที่ยังประโยชน์สำหรับเขา (ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์กับผู้อื่น) หรือลูกที่ดีขออุมมัลให้กับเขา”⁶⁵

อับดุลอะซีซ อิบน์ บาซ ได้กล่าวว่า : การขออุมมัลให้กับบิดามารดา การขออุมมัลโทษให้แก่ท่านทั้งสอง และการบริจาคเพื่อท่านทั้งสอง เป็นส่วนหนึ่งจากความดีทั้งหมดภายหลังจากเสียชีวิต⁶⁶

ซัยค์ชะอีด รอสลาน ได้อธิบายว่า “หรือบุตรที่ดั่งามซึ่งวิงวอนขอพรให้แก่เขา” เพราะไม่มีใครที่จะวิงวอนขอพรให้แก่บิดามารดาของตนได้นอกจากบุตรที่ดั่งาม เขาคือผู้ที่รู้จักสิทธิของเขาในขณะที่ท่านทั้งสองยังมีชีวิตอยู่ จึงได้ปฏิบัติตามสิทธินั้น และเขารู้จักสิทธิของเขาหลังจากพวกท่านเสียชีวิตแล้ว เขาก็ยังคงพยายามอย่างสุดความสามารถในการทำสิทธิของบิดามารดาหลังความตาย และหนึ่งในสิทธิของบิดามารดาหลังความตายคือ การขออุมมัลให้พวกท่านทั้งสอง การบริจาคศอดะเกาะฮ์แทนให้พวกท่านทั้งสอง และการเชื่อมสัมพันธ์กับญาติใกล้ชิดของพวกท่านทั้งสอง ทั้งหมดนี้ผลบุญของมันยังคงไหลรินไปถึงบิดาหรือมารดา หรือทั้งสองคนร่วมกัน⁶⁷

⁶⁵ มุสลิม : (1631) อะบูดาวูด : (2880) ตีรมิซีย : (1376) อะหมัด : (8844) อัตตาริมีย : (578) อัลบุคอรี , อัลอะดับ อัลมุฟรอต : (38)

⁶⁶ อิบน์ บาซ , มัจญมูอ์ลัฟะตาวา , เล่มที่ 9 หน้า 368

⁶⁷ มุอัมหมัด อิบน์ ชะอีด รอสลาน , ชัรห์อัลอะดับอัลมุฟรอต , เล่มที่ 1 , หน้า 205.

ขออภัยโทษให้บิดามารดา ที่ล่วงลับไปแล้ว

สะดีย์ที่ 33

มีรายงานจากท่านอะบูฮุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุ เล่าว่า : ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า :

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيَرْفَعُ الدَّرَجَةَ لِلْعَبْدِ الصَّالِحِ فِي الْجَنَّةِ، فَيَقُولُ: يَا رَبِّ، أَنِّي لِي هَذِهِ؟ فَيَقُولُ: بِاسْتِغْفَارٍ وَلَدِكَ لَكَ

“อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงยกกระตบชั้นในสวนสวรรค์ให้กับบ่าวที่ดี ดังนั้นเขาจึงได้ถามว่า : โอ้พระผู้เป็นเจ้า เพราะเหตุใดพระองค์ถึงได้ยกกระตบให้ข้าพเจ้า ? พระองค์จึงตอบว่า : เพราะลูกของเจ้าขออภัยโทษให้”⁶⁸

อัสซันดีย์ ได้อธิบายว่า : ดังนั้นสมควรที่ลูกจะต้องขออภัยโทษให้กับบิดามารดา⁶⁹

⁶⁸ อิบุนุมานะฮ์ : (3660) อะหมัด : (10618)

⁶⁹ อัสซันดีย์ , ฮาซียะฮ์อัสซันดีย์อะลาซุหนิบุนุมานะฮ์ , เล่มที่ (2) หน้าที : (389)

ชุดใช้สิ่งที่บิดามารดาได้ บนบานต่ออัลลอฮ์

สะดือที่ 34

มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ อับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า ได้เล่าว่า :

أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اسْتَفْتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: إِنَّ أُمَّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا نَذْرٌ، فَقَالَ: «أَقْضِهِ عَنْهَا»

“ความจริงท่านชะอด์ อิบน์ อุบาตะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า ได้ถามปัญหาท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ว่า : ความจริงแล้วมารดาของฉันเสียชีวิต โดยติดค้างเรื่องที่บนบานไว้ ท่านนะบีตอบว่า : จงปฏิบัติแทนให้นาง”⁷⁰

อัลอาบาดีย์ ได้อธิบายว่า : นะซร์ที่กล่าวถึงนี้ มีผู้กล่าวว่าเป็นการถือศีลอดและมีผู้กล่าวว่าเป็นการปลดปล่อยทาส อีกความเห็นหนึ่งว่าเป็นการบริจาคทาน และบางท่านกล่าวว่า เป็นนะซร์ทั่วไป หรืออาจเป็นนะซร์เฉพาะอย่าง ตามที่ชะอด์ทราบอยู่แล้ว

ประโยคที่ท่านนะบีกล่าวว่า "จงปฏิบัติแทนให้นาง" สะดือนี้เป็นหลักฐานบ่งชี้ว่า สิทธิหรือภาระที่เป็นข้อบังคับสามารถชดใช้แทนผู้ตายได้ ทั้งนี้นักวิชาการส่วนใหญ่ (อัลญุมฮูร) มีความเห็นว่า หากผู้ใดเสียชีวิตโดยที่เขายังมีนะซร์ทางการเงิน (เช่น บริจาคหรือปลดปล่อยทาส) ค้างอยู่ จำเป็นต้องชดใช้จากทรัพย์สินของเขาโดยตรง (จากส่วนต้นของมรดก) แม้ว่าเขาจะไม่ได้สั่งเสียไว้ก็ตาม เว้นแต่หากนะซร์นั้นเกิดขึ้นในช่วงป่วยใกล้ตาย ในกรณีนั้นจะต้องชดใช้ จากหนึ่งในสามของทรัพย์สินเท่านั้น⁷¹

⁷⁰ อัลบุคอรี : (2761) อะบูดาูด : (3307)

⁷¹ อาบาดีย์ , เอนุลมะอ์บูต , เล่มที่ : (9) , หน้าที่ : (99)

อะดีษที่ 35

มีรายงานจากท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ อับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า ได้เล่าว่า :

أَنَّ امْرَأَةً مِنْ جُهَيْنَةَ، جَاءَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: إِنَّ أُجِّي نَذَرْتُ أَنْ تَحْجَّ فَلَمْ تَحْجَّ حَتَّى مَاتَتْ، أَفَأَحْجُّ عَنْهَا؟ قَالَ: «نَعَمْ حُجِّي عَنْهَا، أَرَأَيْتِ لَوْ كَانَ عَلَى أُمِّكَ دَيْنٌ أَكُنْتَ قَاضِيَةً؟ اقْضُوا اللَّهَ فَإِنَّهُ أَحَقُّ بِالْوَفَاءِ»

“มีสตรีนางหนึ่งจากเผ่าญะฮัยนะฮ์มาหาท่านนะบี ﷺ นางเล่าว่า : ความจริงแล้วมารดาของฉันได้บ่นบานว่าจะไปทำฮัจญ์ โดยนางยังไม่ได้ทำฮัจญ์จนกระทั่งนางได้เสียชีวิต ฉันจะไปทำฮัจญ์แทนนางได้ไหม ? ท่านนะบีตอบว่า : ได้ เธอจงไปทำฮัจญ์แทนให้นาง เธอมีความเห็นอย่างไรหากแม่ของเธอติดหนี้อยู่ เธอจะชดใช้ไหม ? จงใช้หนี้อัลลอฮ์ เพราะอัลลอฮ์เหมาะสมที่สุดที่จะต้องชดใช้หนี้ที่ติดพระองค์”⁷²

ชัยค์อุษัยมีน ได้อธิบายว่า : ในอะดีษนี้ เป็นหลักฐานว่าผู้ที่เสียชีวิตไปแล้วขณะที่ยังติดหนี้ฮัจญ์ที่เป็นวาญิบ (จำเป็นต้องทำ) ให้ทายาทของเขาหรือผู้อื่นทำฮัจญ์ชดใช้แทนเขาได้⁷³

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีซี ได้อธิบายว่า : และในอะดีษนี้ยังเป็นหลักฐานว่า การทำฮัจญ์แทนผู้ตายเป็นสิ่งที่ถูกต้องใช้ได้ และตามทัศนะที่ถูกต้องที่สุด ผู้ตายสามารถมีผู้ทำฮัจญ์แทนได้ทุกกรณี ไม่ว่าจะเป็นฮัจญ์ที่เกิดจากการบ่น (นัซร์) การชดใช้ (กัฟฟาระฮ์) หรือเป็นฮัจญ์ซุนนะฮ์ก็ทำแทนได้ทั้งหมด ส่วนผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ จะทำฮัจญ์แทนเขาไม่ได้ ยกเว้น กรณีที่เขาไม่สามารถทำเองได้จริง ๆ⁷⁴

⁷² อัลบุคอรี : (1852)

⁷³ อัลอุษัยมีน , อัลดะฮ์ลิก อะลาสะเฮียฮ์อัลบุคอรี , เล่มที่ : (5) , หน้า : (807)

⁷⁴ อรรอญีซี , มินฮะตุลมูลกิลญะลิล ชัรห์เศาะเฮียะห์มุฮัมมัดอับดุลอิสมาอีล , เล่มที่ : (4) , หน้า : (481)

ถือศีลอดชดใช้แทนให้ บิดามารดา

สะดือที่ 36

มีรยงนจกท่นอับดุลลอฮ์ อิบนุ อับบาส เระฎียัลลอฮุอันฮุม่า ได้เล่ำว่ำ :

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمِّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا صَوْمُ شَهْرٍ، أَفَأَقْضِيهِ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَدَيْنُ اللَّهِ أَحَقُّ أَنْ يُقْضَى

“มีบุคคลหนึ่งไปหาท่นนะบีย ﷺ และได้กล่ำวว่ำ : โอ้ท่นเระฆุลลอฮ์ ควมจริงแล้วมรดกของฉนเสียชีวิต โดยติดค้ำงการถือศีลอด 1 เดือน ฉนจะถือศีลอดชดใช้แทนมรดกของฉนได้หรือไม่ ? ท่นนะบียตอบว่ำ : ได้ ท่นก็กล่ำวต่อว่ำ : หนี่ของอัลลอฮ์สมควรต้องชดใช้ก่อน”⁷⁵

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีซี ได้อธิบายว่ำ : ในสะดือนี้เป็นหลักฐานบ่งชี้ว่ำ ทายาทของผู้ต่ายสมารถถือศีลอดชดใช้แทนผู้ต่ายสำหรับศีลอดที่ยังค้ำงอยู่ได้⁷⁶

⁷⁵ อัลบุคอรี : (1953) มุสลิม : (1148) อะบูดาอูด : (3310) อะหมัด : (2336)

⁷⁶ อรรอญีซี , มินฮะตุลมุลกีลญะลิล ชัรห์เศาะเฮียะห์มุฮัมมัดอิบนุฮิสมะอิล, เล่มที่ : (4) , หน้ที่ : (637)

บริจาคแทนให้บิดามารดา ที่ล่วงลับไปแล้ว

ฮะดีษที่ 37

มีรายงานจากท่านหญิงอาอิชะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮา เล่าว่า :

أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أُمِّي افْتَلَتَتْ نَفْسَهَا، وَأَظُنُّهَا لَوْ تَكَلَّمْتُ تَصَدَّقْتُ، فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ

“มีบุคคลหนึ่งได้กล่าวกับท่านนะบี ﷺ ว่า : ความจริงแล้วมารดาของฉันได้เสียชีวิตกะทันหัน ฉันคิดว่าหากนางจะพูดสิ่งเสียก่อนเสียชีวิต นางจะต้องบอกว่าจะบริจาคทาน ฉะนั้นแล้วนางจะได้รับผลบุญไหมหากว่าฉันจะบริจาคทานให้นาง ? ท่านนะบีตอบว่า : ได้ซิ”⁷⁷

ชัยค์อับดุลอะซีซ อรรอญีฮีย์ ได้อธิบายว่า : ในฮะดีษบทนี้ เป็นหลักฐานบ่งชี้ว่า ผลบุญจากการทำทานไปถึงผู้ตายที่เป็นมุสลิมได้ ซึ่งประเด็นนี้เป็นที่เห็นพ้องต้องกันของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ แต่มีบางกลุ่มจากพวกอุตริกรรมที่เห็นต่างจากพวกเขา โดยกล่าวว่าไม่มีสิ่งใดส่งถึงผู้ตายได้ นอกจากสิ่งที่เขาเป็นสาเหตุทำไว้ในขณะมีชีวิตเท่านั้น⁷⁸

⁷⁷ บุคอรี : (1388) มุสลิม : (1004) อิบน์มาญะฮ์ : (2717)

⁷⁸ อรรอญีฮีย์ , เทาฟีรอรอบบิลมุนอิม บิรร์ห์เศาะเฮียะห์อิหมามมุสลิม , เล่มที่ : (3) , หน้าที่ : (138)

สะดือที่ 38

มีรายงานจากอิบน์อับบาส เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า ได้เล่าว่า :

أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تُوَفِّيَتْ أُمُّهُ وَهُوَ غَائِبٌ عَنْهَا، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمَّي تُوَفِّيَتْ
وَأَنَا غَائِبٌ عَنْهَا، أَيَنْفَعُهَا شَيْءٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: فَإِنِّي أَشْهَدُكَ أَنَّ حَائِطِي
الْمِخْرَافَ صَدَقَةٌ عَلَيْهَا

“ท่านชะอด์ อิบน์ อุบาตะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุอันฮุม่า นั้น มารดาของเขาได้เสียชีวิต ในตอนที่เขาไม่อยู่กับนาง เขาจึงถามท่านเราะซูลว่า : โอ้ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ความจริงแล้วมารดาของฉันได้เสียชีวิต โดยฉันไม่ได้อยู่กับนาง ฉันจะบริจาคทานให้นางเพื่อเป็นประโยชน์กับนางได้ไหม ? ท่านเราะซูลได้ตอบว่า : ได้ซิ เขาได้กล่าวว่า : ดังนั้นฉันขอท่านเป็นพยานว่า ความจริงสวนของฉันที่มีกำแพงล้อมรอบเป็นการทำทานแทนนาง”⁷⁹

อัชเชากานีย์ ได้อธิบายว่า : สะดือต่างๆ ในบทนี้เป็นหลักฐานบ่งชี้ว่าการทำทานของลูกนั้น ผลบุญจะไปถึงบิดามารดาหลังจากที่ทั้งสองเสียชีวิตไปแล้ว ถึงแม้ไม่ใช่เป็นการส่งเสียจากบิดามารดาก่อนเสียชีวิต แต่ผลบุญก็จะไปถึงท่านทั้งสอง⁸⁰

⁷⁹ อัลบุคอรี : (2756)

⁸⁰ อัชเชากานีย์ , นัยลุลเอาฏอร , เล่มที่ (4) , หน้าที่ : (453)

สะดิวที่ 39

มีรายงานจากอิบน์ อับบาส ราะวะฎียัลลอฮุอันฮุมมา ความจริงมีชายคนหนึ่งได้กล่าวว่า :

يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمَّي تُوَفِّيْتُ وَلَمْ تُوصِ أَفَيَنْفَعُهَا أَنْ أَتَصَدَّقَ عَنْهَا؟ قَالَ: (نَعَمْ)

“โอ้ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ความจริงแล้วมารดาของฉันทได้เสียชีวิต โดยนางไม่ได้สั่งเสียไว้ จะเป็นประโยชน์กับนางไหม ในการที่ฉันทจะบริจาคทานแทนนาง ? ท่านเราะซูลได้ตอบว่า : ได้ซิ”⁸¹

มุฮัมหมัด อิบน์ ชะอิต รอสลัน ได้รียายว่า : สิ่งที่ได้รับจากสะดิวบทนี้ก็คือ อนุญาตให้ทำทานแทนผู้ที่เสียชีวิต โดยสิ่งดังกล่าวจะเป็นผลบุญของการทำทานที่ยังประโยชน์ถึงเขา⁸²

สะดิวที่ 40

มีรายงานจากชะอิด อิบน์ อุบาตะฮ์ ท่านได้เล่าว่า :

يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أُمَّ سَعْدٍ مَاتَتْ، فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الْمَاءُ، قَالَ: فَحَفَرْتُ بَيْتًا، وَقَالَ: هَذِهِ لَأُمِّ سَعْدٍ

“โอ้ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ความจริงแล้วมารดาของชะอิดได้เสียชีวิตไปแล้ว ดังนั้นการทำทานลักษณะใดประเสริฐที่สุด? ท่านเราะซูลตอบว่า : น้ำ ชะอิดได้เล่าว่า : ดังนั้นชะอิดก็ขุดบ่อน้ำและกล่าวว่า : บ่อน้ำนี้เป็นทานสำหรับมารดาของชะอิด”⁸³

อัชชากาเนีย ได้อธิบายว่า : สะดิวต่าง ๆ ในบทนี้เป็นหลักฐานบ่งชี้ว่าการทำทานของลูกนั้น ผลบุญจะไปถึงบิดามารดาหลังจากที่ทั้งสองเสียชีวิตไปแล้ว ถึงแม้ไม่ใช่เป็นการสั่งเสียจากบิดามารดาก่อนเสียชีวิต แต่ผลบุญก็จะไปถึงท่านทั้งสอง⁸⁴

⁸¹ อัลบุคอรี , อัลอะดะบ อัลมุฟรอต : (39)

⁸² มุฮัมหมัด อิบน์ ชะอิต รอสลัน , ซุรหุอะดะบอัลมุฟรอต , เล่มที่ 1 , หน้า : 207

⁸³ อะบูดาอูด : (1681)

⁸⁴ อัชชากาเนีย , นัยลุลเอาฎอร , เล่มที่ (4) , หน้า : (453)

40 อะดีษ

←→ ว่าด้วยเรื่อง ←→

การทำดี ต่อบิดามารดา

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวม 40 อะดีษที่กล่าวถึง
ความสำคัญและคุณค่าของการทำดีต่อบิดามารดา
จากอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของท่านนบี ﷺ
เพื่อปลูกฝังจิตสำนึก สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง
และเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน
ให้สมกับที่อัลลอฮ์ให้เกียรติพวกท่านไว้เป็นอย่างยิ่ง

อะดีษที่คัดสรรมาอย่างมีประโยชน์

แนวทางการทำดีต่อบิดามารดาในชีวิตประจำวัน

ข้อคิด คำเตือน และคำแนะนำจากซุนนะฮ์

เสริมสร้างความกตัญญูและความผูกพันในครอบครัว

หมวดศาสนา / อิสลาม

ISBN 978-616-XXXX-XX-X

9

78616

XXXXXXX